

IZHAJA VSAK ČETRTEK
UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34100 Trst, Ulica Valdirivo 36,
telefon 60824. Pošt. pred. (ca-
sella postale) Trst 431. Poštni
čkovni račun Trst, 13978341
Poština plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 1200 lir
N A R O Č N I N A
Letna 40.000 lir. Za inozem-
stvo: letna naročnina 45.000
lir. — Oglasi po dogovoru.
Sped. in abb. post. II gr. 70%
S E T T I M A N A L E

ŠT. 1777

TRST - ČETRTEK 28. MARCA 1991

LET. XL.

Zavestno žrtvovanje in upanje

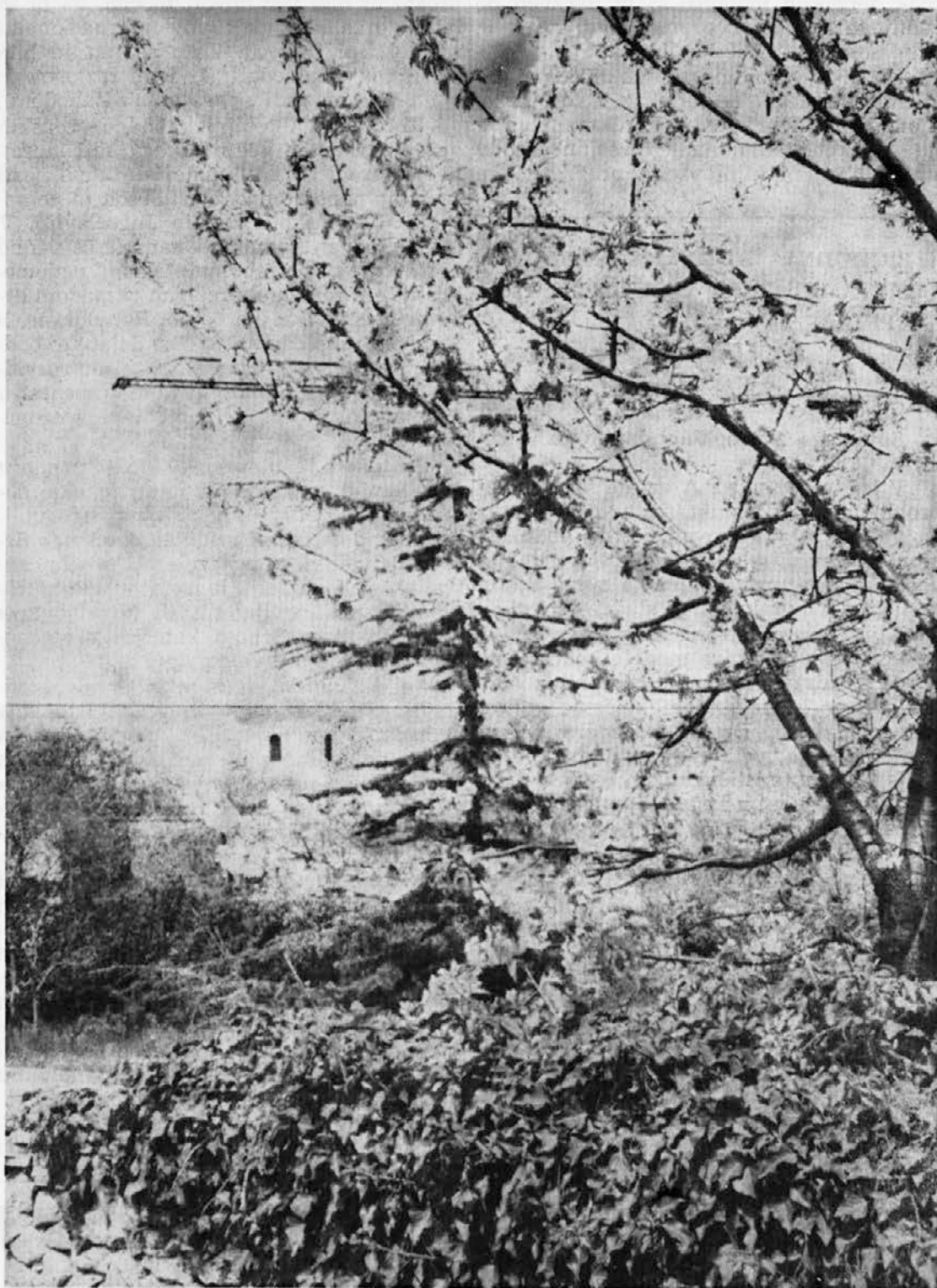
Ko vsako leto na veliki teden poslušamo v cerkvah pomenljiva poročila evangelistov o Jezusovem trpljenju, se pravzaprav zavemo, da se v tem dogajanju zrcali vsa dramatičnost in tragičnost človekovega bivanja, razpetega med ponižanje in poveljčanje, smrt in življenje, hudobijo in dobroto, poraz in zmago. Vendar je pri Jezusovi zgodbi šlo še za nekaj več, saj se je Odrešenik zavestno žrtvoval za človeški rod in se je kljub temu, da je vedel, kakšna usoda ga čaka, predal božji volji in mirno pristal na kruto smrt na križu. Prav v tem nenasilnem odporu, kot bi rekli danes, je veličina njegovega človeškega in božanskega lika, zato ni čudno, da so že sodobniki zaslutili v njem izjemnega človeka. Krščanska vera, ki se je razvila iz nasledstva Jezusovih apostolov, pa sloni na prepričanju v njegovo vstajenje, ki je porok Kristusove pričujočnosti med nami tukaj in zdaj.

Smisel za zavestno žrtvovanje in upanje, to sta dve pomembni sestavini, na katerih sloni krščanstvo, pri taki življenjski drži pa ne bi smelo biti mesta za preračunljivost in malodušje. Prav ti dve lastnosti pa na široko opazamo v današnji civilizaciji, zlasti v razvitem svetu, kjer ljudi ponavadi presoja po tem, koliko posedujejo, kakšna je njihova zunanost, ne zanima pa nas njihovo pravo notranje bivanje. Naše vsakdanje življenje in delovanje vse prevečkrat potekata po načelu imeti in ne biti.

V tej luči je zato nujen kritičen odnos do splošno razširjenega življenjskega stila na Zahodu, kjer mnoga področja udejstvovanja pogojuje cenena reklama, lažen blišč, ustvarjanje umetnih potrošniških potreb, zanemarjeni pa so ljudje na robu družbe, zlasti otroci in starejši, premajhna je skrb za zdravo življenjsko okolje. V vzhodnih državah, kjer so se zrušili komunistični režimi, se pojavljata razočaranje in nezaupanje v bodočnost, kar je deloma gotovo opravičljivo zaradi katastrofalnega gospodarskega stanja. A ostaja dejstvo, da višja življenjska raven ne bo prišla sama od sebe, kot nekakšen čudež, marveč bo zdravljenje gospodarske in moralne krize, pa tudi drugih družbenih bolezni, potekalo še mnogo let. Brez žrtvovanja, kar bi kristianom moralo biti še bolj jasno, pa ni niti misliti na začetek izboljšav.

Tudi danes se množijo, tako kot v Kristusovih časih, krivi preroki, obrekovalci

dalje na 14. strani ■

POMLAD V TREBČAH

f.to M. Magajna

*Sodelavcem, naročnikom,
bralcem in vsem Slovencem
vošči vesele velikonočne
praznike*

NOVI LIST

Ali Zahod ščiti poslednje komuniste v Evropi?

Leto 1989 bo prišlo v zgodovino kot leto, v katerem se je podrl komunizem. To podrtje se je zgodilo nenadno, hitro in nekrvavo. Vzhodnoevropski komunistični blok, mogočen monolit, ki je navzven do zadnjega izgledal nepremagljiva trdnjava, se je sesul kot hišica iz kart.

Ko se je vzhodnoevropski protikomunistični piš polegel, se je izkazalo, da je komunistična ideja sicer dokončno mrtva, a da so nekateri komunistični režimi, čeprav smrtno ranjeni, kljub vsemu preživeli. Gre

PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA LISTA BO IZŠLA V ČETRTEK, 11. APRILA.

Uredništvo in uprava

za Sovjetsko zvezo, Jugoslavijo in Albanijo.

V tej trojici se zdi Albanija še najmanj problematična. Demokratične volitve so že na vidiku in pričakovati je, da bodo komunisti izgubili oblast. Prejokoslej ostajata problem zase prav Sovjetska zveza in Jugoslavija. To vsekakor ni slučaj.

Kljub precejšnji različnosti sovjetskega in jugoslovanskega modela komunizma imata obe državi kar nekaj skupnih značilnosti. Prva in najpomembnejša je gotovo večnacionalnost. Druga je federativni ustroj. Pomembna skupna značilnost je tudi, da je bil komunistični režim v obeh državah vzpostavljen z lastno, »avtohtono« revolucijo, medtem ko je bil v druge vzhodnoevropske države prinešen skupaj z »osvoboditelskimi« sovjetskimi tanki.

Ugotoviti je moč, da so se komunistični samodržci svoji popolni oblasti odrekli šele tedaj, ko so gospodarstva svojih držav pripeljali na rob zloma. Nezadovoljstvo množic je doseglo tisto mero, ko izbruha ni bilo več mogoče zaustaviti — razen s skrajnim nasiljem. Do podobnih položajev je v preteklosti že prišlo, toda tedaj so ogroženi režimi lahko trdno računali na pomoč

Sovjetske zveze kot vrhovnega žandarja vzhodnoevropske socialistične skupnosti. Leta 1989 pa se to ni zgodilo. Sovjetska zveza, tudi sama gospodarsko na tleh, preprosto ni bila več dovolj močna, da bi še lahko držala skupaj svoj internacionalni socialistični imperij. Zato se mu je bila prisiljena odpovedati. (Iz istih razlogov je bila prisiljena tudi v pogajanja z Zahodom).

Komunisti v večini vzhodnoevropskih držav niso imeli več nikakega, niti moralnega opravičila niti materialnih možnosti za svojo popolno nadoblast. Toda to ne velja za Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. V obeh državah komunisti namreč še vedno opravičujejo potrebo po trdem, nedemokratičnem režimu s pretečim razpadom države in državljansko vojno. Paradokсно, a resnično je, da Zahod to tezo dejansko podpira, čeprav ne ravno najbolj jasno razvidno, kar je razumljivo, saj je to v nasprotju z elementarnimi načeli, na katera sicer prisega Zahod.

Še zlasti je to paradokсно v primeru Jugoslavije, v kateri so bile izvedene demokratične volitve v vseh njenih republikah — z določenimi pridržki v primeru Srbije. Te volitve so pokazale, da je bila centralistična federacija jugoslovanskega naroda dejansko vsiljena in da ne odgovarja nikomur, razen Srbom, katerim je omogočala prevladujočo vlogo.

Jugoslovansko federacijo danes predstavljajo le še komunistično indoktrinirana armada in zvezna telesa, katerih člani so skoraj do zadnjega komunisti, ki so bili na svoj položaj postavljeni s strani komunistične partije še pred volitvami — in seveda še pred njenim razpadom. Po demokratičnih volitvah zvezna telesa — z izjemo Srbije in Črne gore, kjer so zmagali prenovljeni komunisti — ne predstavljajo več dejanskih nosilcev oblasti v republikah. Po zadnjih dogodkih v Beogradu, ko je šele nastop tankov jugoslovanske armade razbil protirežimske demonstracije in ko je bil Milošević prisiljen v popuščanje v odnosu do opozicije, pa je vprašljiva tudi legitimnost srbskega vodstva. Mnogi mu napovedujejo skorajšnji padec.

Zahod v veliki meri ignorira novi politični položaj, ki je nastal v Jugoslaviji po

volitvah. Očitno zato, ker mu rezultat, namreč dezintegracija federacije, ni pogodu. Ta drža Zahoda seveda močno opogumlja prav neokomunistične sile, ki bi želele z nasilno akcijo zaustaviti demokratične procese v Jugoslaviji in vzpostaviti prejšnje stanje.

Razmere v Sovjetski zvezi so sicer v nadrobnostih precej drugačne, v bistvu pa gre za splet podobnih okoliščin. Ob spoštovanju demokratičnih načel in pravice narodov do samoodločbe je tudi Sovjetska zveza zapisana razpadu. Absurdno je pričakovati, da bodo na primer Ukrajinci, petdesetmilijonski narod, prostovoljno pristali, da bodo neke vrste drugorazreden narod v evropski skupnosti narodov. Isto seveda velja tudi za druge, manjše narode.

Zahod v svojem strahu pred izbruhom medetničnih spopadov in državljanske vojne v Jugoslaviji in Sovjetski zvezi ter v strahu pred množico beguncev z Vzhoda počne natančno tisto, kar verjetnost tovrstnega razpleta povečuje. Osiromašenim narodom Vzhodne Evrope predstavlja edino upanje za rešitev nakopičenih problemov demokratična preobrazba in politična osamosvojitve. Zahod pa podpira prav te sile v Sovjetski zvezi in Jugoslaviji, ki razbijajo to edino upanje. Če se bosta Sovjetska zveza in zlasti Jugoslavija podirali na nasilen način, bo to v veliki meri tudi po krivdi zgrešene politike Zahoda.

J. V.

Iz delovanja Ssk

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je na redni seji 22. marca v Nabrežini obravnavalo aktualna narodnopolitična vprašanja, med drugim krizo Primorskega dnevnika, vprašanje pluralizacije skuonih manjšinskih ustanov in uresničevanje zakona o obmejnih področjih.

Govor je bil tudi o notranjih strankinih in organizacijskih vprašanjih v luči bližajočega se deželnega kongresa. Za pripravo in poglobitev predkongresne razprave bo deželno tajništvo priredilo celodnevni interni seminar, ki bo predvidoma v soboto, 13. aprila.

Avtonomija na Južnem Tirolskem

Avstrijski predsednik Waldheim je pozval italijanske oblasti, naj čimprej uredijo še vedno odprta vprašanja v zvezi z uresničevanjem južnotirolskega paketa zaščitnih določil. Waldheim je spregovoril med obiskom, ki so ga pri njem opravili mladinski predstavniki Južnotirolske ljudske stranke.

V Bocnu medtem ocenjujejo dogovor, ki je bil dosežen v okviru komisije dvanajstih strokovnjakov, v kateri sedijo predstavniki države in bocenske pokrajine ter razpravljajo o uresničevanju paketa. Na zadnjem zasedanju komisije dvanajstih so se dogovorili o tem, da je treba omejiti pristojnost vlade pri usmerjanju in koordiniranju posegov, ki jih opravlja bocenska

pokrajina v okviru svoje avtonomije. Za stopniki Južnotirolske ljudske stranke v komisiji pa so glasovali proti točki sporazuma, ki govori o tem, da omejitve vladne oblasti ne velja na področju zdravstva. Pokrajinski predsednik Durnwalder bo to stališče ponovil tudi na seji ministrskega sveta, ko bodo to točko sprejemali na zakonodajni ravni.

Stranka Union für Suedtirol, ki jo vodi Benedikter, pa je do dogovora v komisiji dvanajstih, ki ga nemška večinska stranka kljub vsemu pozitivno ocenjuje, izredno kritična. Benedikterjeva skupina trdi, da bi lahko samo ustavno določilo zaščitilo bocensko avtonomijo pred vladnimi omejevalnimi posegi.

Skrbi in prizadevanja deželnega poslanca Bojana Brezigarja

»Demokratizacija v Sloveniji koristi tudi naši manjšini«

Tudi prvi trije meseci leta 1991 so dokazali, da je Bojan Brezigar eden najbolj delavnih deželnih svetovalcev, med Slovenci pa gotovo najbolj aktiven politik. To mu priznavajo tudi njegovi politični nasprotniki, ki jih seveda ni malo (kot se sicer redno dogaja v takih primerih). Čeprav je imel posebno v tem času dela čez glavo, je kljub temu našel čas, da je odgovoril na naša vprašanja, za kar se mu lepo zahvaljujemo.

Kateri problem Ti je v tem trenutku še najbolj pri srcu?

Res težko vprašanje, kajti problemov je nešteto. Mislim, da sem v tem trenutku, kot večina Slovencev, zaskrbljen zaradi zadnjih dogodkov v Sloveniji, zaradi groženj, zaradi nevarnosti državljanske vojne. Ta zaskrbljenost je dvojna: prvič, ker gre pač za našo domovino, na katero smo Slovenci čustveno navezani in za katero želimo, da bi se res razvijala v demokraciji in v svobodi; drugič, ker stanje v Sloveniji nedvomno vpliva tudi na Slovence, ki živimo v Italiji, saj so nas italijanske oblasti prepogosto gledale skozi oči družbeno-politične ureditve v Sloveniji. Prepričan sem torej, da je prizadevanje za demokratizacijo v Sloveniji koristno tudi naši manjšini.

Nahajaš se skoraj na polovici svojega mandata. Kako ocenjuješ pot, ki si jo do zdaj prehodil?

O mojem delu naj sodijo drugi. Sam lahko rečem le, da sem z njim zadovoljen, predvsem pa še to, da imam mirno vest, da sem v teh vsemu temu je treba dodati zasedanja skupščine in komisij, razprave o zakonih, popravke, ki sem dveh letih in pol naredil res toliko, kolikor sem zmoгал. Če naj navedem nekaj števil, naj povem, da sem vložil 57 vprašanj in 11 interpelacij, v glavnem v zvezi s problemi, ki zadevajo slovensko manjšino. Predložil sem eno resolucijo — v zvezi s sinhrotronom — pet zakonskih osnutkov, tako da je opravljenega dela kar precej. Jih vključil v posamezna besedila, tako da se včasih sam vsega ne spominjam. In končno so tu še stiki z našimi ljudmi in s predstavniki organizacij, ki imajo pač vrsto težav, katerim skušam po svojih močeh pomagati, čeprav ne vedno z uspehom, kajti deželni svet je zakonodajni organ in tudi komisija za kulturo, kateri predsedujem, je zakonodajna komisija in torej brez pristojnosti pri upravnem delu in pri delitvi sredstev.

Se Ti zdi, da je učinek Tvojega dela in Tvojih prizadevanj ustrezen vloženemu trudu?

Mislim, da bi glede na vložen trud lahko pričakoval kaj več, vendar se moram sprijazniti z dejstvom, da je politično delo težko in da včasih tudi rezultati zaostanejo. Dejal sem zaostanejo in ne izostanejo, kajti z vztrajnostjo vendarle nekaj dosežeš. Naj navedem le dva primera, pri katerih sem uspel. Prvi je zadeval priznanje Slovenskega raziskovalnega inštituta, kar so nekateri svetovalci zahtevali že v prejšnji zakonodajni dobi, a s to zahtevo niso prodrli. To sem zahteval že ob spremembi proračuna za leto 1988, a zaman. Isto zahtevo sem ponovil ob proračunu za leto 1989, tudi tokrat neuspešno. Pri spremembi proračuna za leto 1989 pa mi je uspelo in SLORI je tako dosegel priznanje dežele ter torej stalno finančno postavko v deželnem proračunu. Prav na istem srečanju, to je na seji deželne večine, na kateri smo to sklenili, je bila sprejeta naša

zahteva za finančno pomoč Kraški zadružni mlekarni; denar je morala mlekarna sicer čakati še dve leti, vendar je bil tisti sklep odločen, da ta zadruga ni šla v stečaj. Drugi primer je iz prejšnjih mesecev, ko mi je uspelo v zakon o turizmu vključiti razširitev Tržaške turistične ustanove na vse slovenske občine, ki so bile dotlej izključene. Ta moj predlog je bil prej dvakrat zavrnjen, sprejet je bil šele pri tretji zahtevi, to je pri glasovanju v zbornici, ki pa je bilo odločilno. Istočasno sem postavil zahtevo, da bi rešili Goriško turistično ustanovo in jo utemeljil, da obstajajo v Brdih neponovljivi pogoji za raz-

voj turizma, vendar v tem žal nisem uspel. Ta dva primera dovolj jasno dokazujeta, koliko truda je treba včasih vložiti tudi za skromne rezultate.

Za časa mandata si med drugim doživel korenite spremembe, ki so nastale z zlomom komunizma na Vzhodu in z uveljavitvijo parlamentarne demokracije v naši matični državi. Se Ti zdi, da so Tvoji italijanski kolegi ta prelomni čas spremljali s primerno pozornostjo, z zanimanjem, morda tudi s simpatijo?

Seveda, spremljali so ga s pozornostjo in z zanimanjem, v glavnem tudi s simpatijo. Vendar so ga spremljali pavšalno, brez podrobnega poznavanja problematike in s poenostavljanjem, ki nikakor ne odraža resnice. Spremljali so ga tudi »očetovsko«, češ, mi, ki poznamo demokracijo, jih bomo naučili, kako se tej stvari streže, ne zavedajoč se, da si mora vsaka država in seveda vsak narod sam ustvariti svoj model. In končno, zdi se mi, da nekateri, še zlasti Tržačani, gledajo na ta vprašanja z atavičnim strahom vpada vzhodnjakov, »barbarov« proti Trstu in jim je torej celo bolj prijal prejšnji režim, kajti z odpiranjem Slovenije Evropi se bo prepustnost italijansko-jugoslovanske meje, seveda tudi kar zadeva prepustnost idej in gospodarskih tokov, nujno povečala.

Ali smemo upati in računati, da bomo zaradi novih okoliščin imeli od italijanskih demokratič-

nih sil nekoliko več posluha in razumevanja za naše specifične manjšinske probleme?

Logika in zdrava pamet bi to terjali. Vendar, po dosedanjih uspehih sodeč, logika in zdrava pamet pri politikih ne uživata posebnega ugleda. Morda se je pri nekaterih politikih še celo povečal strah pred uveljavljanjem slovenske manjšine kot sestavnega dela slovenskega naroda. Vendar pa je do enega pozitivnega premika prišlo z vključitvijo v zakon o obmejnih območjih postavke 24 milijard lir v treh letih za potrebe kulturnih dejavnosti slovenske manjšine v Italiji. To je seveda pozitivno, morda pa je tudi znak, da bomo morali na zakon za globalno zaščito še precej dolgo čakati. Ko bi namreč vlada in parlament res nameravala odobriti zaščitni zakon, bi raje pospešila parlamentarni postopek in ne bi vključevala gole finančne postavke v ta zakon. Tako pa mislim, da lahko odobritev zakona o globalni zaščiti vsaj za to zakonodajno dobo dokončno odpišemo.

Kje je po Tvojem glavni vzrok, da se pri nas vsak tudi najmanjši problem ureja tako strašansko po polzevo (če se sploh reši)?

Mislim, da Slovenci nismo deležni zaupanja s strani italijanskega prebivalstva. Vem, da gre za težko trditev, vendar ne vidim drugega razloga. Tako naletimo na težave prav pri vsakem problemu, pa naj bo še tako majhen. Včasih se dolgo pričkammo za eno samo besedo, za katero nekateri vidijo skrito pošast. Naj navedem en sam primer. Pri zakonu za oceno vpliva, ki ga imajo posamezne velike infrastrukture na okolje, je bilo določeno, da je treba izdelati poročilo o tem, kako bi ta struktura vplivala na razne značilnosti okolja. Tako je navedeno družbeno tkivo, navedene so kulturne značilnosti in druge. Predlagal sem, da se poleg kulturnih vključijo tudi jezikovne značilnosti in ne samo, da sem naletel na gluha ušesa, naletel sem na odločno odklonilno stališče deželne vlade, kot da bi ena sama beseda pomenila tako bistveno spremembo zakona. Tako je pri nešteti stvareh in kaj lahko opazujemo, da tistega, kar smo pred petnajstimi ali dvajsetimi leti lahko dosegli, danes ne moremo doseči več.

Po zadnji nabrežinski občinski krizi si se nekoliko razbremenil (nisi več v občinskem odboru). Kako presojaš razplet te krize?

Res, prijatelje v sekciji Slovenske skupnosti sem prosil, da me začasno razbremenijo odborniških dolžnosti, kar pa seveda nikakor ne pomeni, da se umikam. Nasprotno, ostajam v občinskem svetu in v prihodnjih mesecih se bom posvetil predvsem pripravi statuta devinsko-nabrežinske občine. Sicer pa je bil razplet te krize za Slovensko skupnost ugoden. Lahko bi ga ocenil z enim samim stavkom: župan Locchi je odšel, dvojezične osebne izkaznice pa ostanejo. Vendar je zadeva nekoliko kompleksnejša: Slovenska skupnost ni mogla in ne bo nikoli mogla pristajati na krčenje pravic slovenske manjšine, vsaj dokler ne bomo imeli zaščitnega zakona, ki bo te pravice natančno določal. Vprašanje je torej načelno in tudi dejstva, da Slovenska skupnost ni mogla več pristati na izvolitev, ne gre jemati osebno, ampak politično. Glede na dano stanje in dane pogoje je bil ta razplet edini mogoč, razen če nismo hoteli na predčasne volitve. Mislim pa, da bi predčasne volitve škodovala celotni ob-

dalje na 4. strani ■

Pogovor s tajnikom Slovenske skupnosti na Goriškem

»Slovenci naj se združijo v eno stranko«

Na izrednem kongresu Slovenske skupnosti na Goriškem, ki je bil pred kratkim, je bil za tajnika potrjen dr. Mirko Špacapan. Kongres je nudil lepo priložnost za »pulziranje« slovenske politične organizacije v goriški pokrajini.

Kako ocenjuješ izid tega »pregleda«?

Kongres je v bistvu pokazal, da je Ssk v Gorici v središču zanimanja in ima veliko možnosti za nadaljnji razvoj in za pridobitev novih volilcev.

V dvorani Katoliškega doma, kjer je potekal kongres, je bilo razmeroma veliko ljudi; med njimi je bilo tudi precej mladih. Za zunanje opazovalce sta lepa udeležba in prisotnost mladih predstavljali skoraj presenečenje, glede na to, da je še precej razširjeno mnenje, da se naši ljudje, zlasti mladi, kdovekako ne zanimajo za »politiko«. Kaj bi k temu pripomnil?

Še vedno drži, da se mladi premalo »trgajo« za politiko. Naša stranka je v tem na boljšem, ker je v bistvu politično gibanje, sestavljeno predvsem iz članov raznih društev, ki so torej zainteresirani tudi za delovanje »njihove« stranke.

V svojem uvodnem posegu na kongresu si poudaril, da si namenoma postavil nekatera izizivalna vprašanja. Bi pojasnil katera so bila ta izizivalna vprašanja in zakaj si jih sprožil?

Predvsem to, da je končno postavljen predlog o taki stranki, ki naj se odpre za vse Slovence s tem, da se odpove svojim dosedanjim ideološkim predznakom in zaigra zelo široko politiko, ki bo za vse zamejske Slovence.

Kakšno je trenutno »zdravstveno« stanje Ssk na Goriškem?

Glede na dejstvo, da zanimanje za stranko raste, bi rekel, da so izgledi boljši kot doslej.

V politični organizaciji je v zadnjem času prišlo do nekaterih vidnih kadrovskih sprememb, kar se je odražalo tudi na kongresu. Kaj bi o tem povedal?

Spremembe na Goriškem so bile narejene prav zato, da se zadosti smernicam našega deželnega statuta, ki pravi, naj bo v Ssk prostora za vsakega Slovenca.

Na eni zadnjih razširjenih sej pokrajinskega vodstva Ssk na Tržaškem je eden njenih najvidnejših predstavnikov zatrdil, da slovenska politična organizacija ne žanje med Slovenci takega uspeha, kot bi si človek pričakoval ob dejstvu, da Ssk zaradi korenitih sprememb v matici »plove z vetrom v jadru«. Si tudi Ti takšnega mnenja?

V zamejstvu se ljudje le počasi prilagajajo spremembam v matici domovini, obenem pa je dosedanja politika vključevanja v italijanske stranke nekatere med nami že tako zvodila, da ne poznajo poti nazaj.

Kateri konkretni problemi so trenutno v središču pozornosti Ssk na Goriškem?

Zelo aktualni so problemi glede uvajanja občinskih statutow, pozorno spremljamo dogodke na šolskem področju, kjer stalno preti nevarnost zaprtja šolskih poslopij, skupaj z Demosom iz Nove Gorice pa ocenjujemo proces zblíževanja med županoma Scaranom in Pelhanom ter osporavamo nedoslednostim na eni in na drugi strani. Na terenu pa skušamo doseči iz dneva v dan kaj koristnega za našo skupnost, n.pr. razširitev pokopališč v Pevmi in Standrežu, zgraditev športne

Dr. Mirko Špacapan

ga središča v Pevmi, odkup za vaše potrebe biveše šolske stavbe v Štmaru, dograditev grezničnega omrežja za Oslavje itd.

Kako ocenjuješ delo goriške pokrajinske uprave, v okviru katere zavzemaš pomembno odborništvo?

Menim, da bodo pokrajine s časom dobile odločilno vlogo na področju programiranja in goriška pokrajina se v tem smislu dobro pripravlja. Važno bo njeno stališče tudi do videmske univerze, ki bo prej ali slej odprla kakšno fakulteto v Gorici. Trenutno do Slovencev ni večjega osporavanja, saj smo n.pr. pred kratkim izdali

dvojezično publikacijo »Mi in Brda«, obenem pa je pokrajinska uprava financirala tečaj italijanskega jezika za dijake iz Slovenije, ki obiskujejo slovenske višje šole v Gorici.

Kaj pa goriška občinska uprava?

Naš odbornik na občini se je zelo dobro uveljavil; tudi v občinskem svetu naš predstavnik žanje odobravanje. Kljub razhajanjem s Scaranom glede vloge in važnosti slovenske manjšine v Gorici pa lahko trdim, da imamo z njim dobre odnose, kar velja seveda tudi za goriško KD, ki si nikakor ne želi sporov s Ssk.

Kakšni so odnosi med Ssk in italijanskimi strankami?

V glavnem so stiki dobri in plodni s KD, napredujejo v odnosu do PSI, z ostalimi pa nimamo večjih skupnih točk. Ko gre za slovenske probleme, smo si tudi vedno enotni s PDS.

Kaj sodiš o stanju odnosov med Slovenci sami, oziroma njihovimi kulturno-prosvetnimi, športnimi, gospodarskimi in drugimi organizacijami?

Cep rav odobram pluralizem med slovensko manjšino, ne morem mimo ugotovitve, da smo Slovenci v politiki še zelo nezreli ter da nismo zmožni demokratičnega soočanja. Preveč je zavisti in zamerljivosti, predvsem pa lažnih podpihovanj, kar se seveda odraža v odnosu tudi med kulturnimi in športnimi ustanovami. Na splošno si rajši iščemo zaveznike izven svojega kroga, v notranjosti pa se žolčno »koljemo«.

Česa si kot pokrajinski tajnik Ssk trenutno še najbolj želiš?

Da bi vsi Slovenci bili zedinjeni v eni sami stranki: saj itak o vojni v Zalivu ali podobnem ne moremo prav nič odločati, lahko pa bistveno pripomoremo n.pr. k dvojezičnosti našega mesta.

Demokratizacija v Sloveniji koristi...

■ nadaljevanje s 3. strani

čini, saj bi se odnosi med Italijani in Slovenci radikalizirali, na škodo celotnega prebivalstva in v nasprotju s politiko resničnega sožitja, ki jo Slovenska skupnost vodi že dvajset let. Danes obujanje nacionalizma ne koristi nikomur in na peti moramo vse sile, da do tega ne pride. Sicer pa je iz krize Slovenska skupnost izšla okrepljena, s podžupanom in še dvema odbornikoma ter z odborništvi, ki so pomembnejša od onih, ki smo jih imeli doslej.

Bliža se prvo zasedanje Svetovnega slovenskega kongresa; bil si med glavnimi akterji pri njegovih pripravah. Kaj od kongresa najbolj pričakuješ in kaj lahko pričakuje naše ljudstvo v zamejstvu?

Svetovni slovenski kongres ima več razsežnosti. Ena teh razsežnosti je tudi pojmovanje slovenskega narodnega ozemlja kot neke celote, ki je sicer razdeljena med štiri države, a jo je treba v kontekstu uveljavljanja in razvijanja slovenstva pojmovati in obravnavati enotno. Čeprav je torej Svetovni slovenski kongres zelo pomemben predvsem za Slovence, ki živijo daleč od domovine, kajti predstavljal bo neko novo vezno nit med njimi, gre za pobudo, ki bo pomembna tudi za zamejstvo, za vzpostavljanje novih vezi in za

rast samozavesti. Ljudje se tega zavedajo in to sprejemajo; tako ni naključje, da pri Svetovnem slovenskem kongresu v zamejstvu sodelujemo Slovenci različnih svetovnonazorskih in družbenih opredelitev in da smo doslej iskali in našli predvsem to, kar nas druži ter pustili za druge sredine vse, kar nas ločuje. Na tej osnovi smo imeli doslej že dve dobro obiskani skupščini, na Opčinah in v Gorici ter na tej osnovi bomo imeli v kratkem tudi občni zbor, ki bo v Gorici.

Kako in kje boš preživel velikonočne praznike oziroma počitnice (če jih boš sploh imel)?

Mislím, da za počitnice letos ne bo kaj prida časa. Na veliki petek in soboto bomo imeli zasedanje iniciativnega odbora za Svetovni slovenski kongres; morali smo izbrati praznično obdobje, ker se takrat vrnejo številni izseljenci in bo lahko zasedanje res polnoštevilno. Že v torek bomo morali razposlati vsem odborom po svetu gradivo za kongres, tako da bom imel tudi na praznične dni polne roke dela. Takoj nato, v sredo, pa bom kot član italijanskega odbora evropskega urada za manj poznane jezike spremljal nabrežinsko nižjo srednjo šolo na festival manjšinskih šol, ki bo v Walesu od 4. do 7. aprila. Skratka, na velikonočne počitnice letos žal ne morem računati.

Slovenščina na mednarodni šoli v Devinu

„Edina možnost za prodor slovenske kulture v širši svet“

V Zavodu združenega sveta v Devinu poučuje slovenski jezik in književnost prof. Andreja Duhovnik Antoni. Naše bralce bo gotovo zanimalo, kako poteka njeno delo na tej mednarodni in tudi edinstveni šoli. Zato smo gospo naprosili za pogovor, na katerega je rada privolila.

Gospa profesor, najprej nekaj osebnega: bi se lahko predstavili našim bralcem?

Predstavitel samega sebe je zahtevna naloga, ki jo bom zavestno poenostavila s podatki o delu in izkušnjah. Upam, da se bo iz teh dalo razbrati del tistega, kar sem ali bi v resnici želela biti.

Šolala sem se v Ljubljani, kjer sem obiskovala klasični oddelek gimnazije in nato leta 1981 diplomirala kot profesor slavistike in etnolog.

Od leta 1981 do letošnjega leta sem opravljala delo lektorja slovenskega jezika na univerzah v Ljubljani, v Krakovu na Poljskem in v Vidmu. Od leta 1981 sodelujem kot lektor na polnem slavističnem seminarju v Ljubljani. Pedagoško delo sem opravljala v Ljubljani, na slovenskem klasičnem liceju v Gorici in od leta 1983 na Jadranskem zavodu združenega sveta v Devinu. Poleg pedagoškega dela se ukvarjam tudi z jezikovno problematiko.

Da ne bi pretrgala niti našega pogovora, ne bom omenjala podatkov, ki segajo preveč v podrobnosti.

Zavod združenega sveta je šola z angl-škimi jezikom. Poleg tega poteka pouk po t.i. anglosaški metodi. Bi to metodo kratko obrazložili?

Angleščina je učni jezik vseh predmetov razen materinščine z literarno-zgodovinsko vzgojo, ki ima v programih mednarodne mature pomembno prvo mesto. Drugačni programi in metode dela nudijo strokovno usposobljenemu učitelju prav gotovo poseben izziv, da ob stiku z dijaki na poseben način razvija tudi samega sebe. Sam program materinščine prehaja od literarnega izobraževanja k literarni vzgoji, ki opušča englosaški nizanje podatkov in prehaja k usmerjanju v samostojno branje in interpretiranje

Prof. Andreja Duhovnik Antoni

izbranih poglavij iz slovenske in svetovne književnosti. Ob tem vzpodbuja mladega bralca k razmišljanju ter h govornemu in pisnemu izražanju o literaturi in kulturi nasploh.

Iz široke mreže različnih literarnih obdobj, zvrsti in tematskih sklopov učitelj priredi za vsako generacijo nov program, kar tudi njega samega vzpodbuja k novostim in svežini. In tu prehajam že od programov k metodam dela, ki se seveda prilagajajo značilnostim samih programov. Če primerjam svoje zdajšnje delo s prejšnjimi pedagoškimi izkušnjami, pa se mi zdi, da se kaže osnovna drugačnost prav v nekakšnem skrajda idealnem pretoku misli, ki ob snovi prehajajo od učitelja do dijaka, ki se ves čas zaveda, da je aktivni sooblikovalec programa.

Program in metode bi težko označili kot anglosaške, kajti ves čas so prisotne težnje po vključevanju in upoštevanju različnosti. Res pa je, da je sama zasnova, njeno mednarodno načrtovanje in vodenje v rokah pretežno anglosaškega dela sveta.

Kdo se pri nas oziroma v Sloveniji zanima oziroma je pristojen za te zadeve? Menite, da se jim posveča zadostna pozornost?

Slovenski prostor je hotela in znala šola sama privabiti k sodelovanju. To se je v teh letih kazalo v stalnih stikih med našo šolo in slovenskimi šolami, med katerimi sta se dve celo odločili za uvajanje mednarodne mature v svoje programe. Še bolj pa se je slovenska prisotnost kazala tako s prisotnostjo slovenskih dijakov kot tudi v oblikovanju, uvajanju in razvijanju učnih programov za slovenščino. S posebnim poslušom je šola že od začetka (v šolskem letu 1982-83 je slovenščino poučevala prof. Marija Pirjevec s Tržaške univerze, jeseni 1983 pa so naprosili mene) skrbela, da so imeli slovenski dijaki s honorarnim učiteljem vsaj teoretično (ne vedno praktično) enake učne pogoje kot dijaki ostalih redno poučevanih jezikov (angleščina, italijanščina, španščina, nemščina in francoščina).

Zanimiva novost je tudi dejstvo, da slovenski dijaki iz Republike Slovenije, Italije in Avstrije pri delu v razredu in tudi zunaj njega oblikujejo in udeležujejo skupni slovenski prostor.

Pristojne institucije v Republiki Sloveniji skrbijo za vsakoletno selekcijo svojih kandidatov, slovenska celovška gimnazija se aktivno vključuje v izbore avstrijskih dijakov, dijake s Tržaškega in Goriškega pa izbira najprej posebna želena in nato državna komisija. Morda v našem prostoru usiha zanimanje; seveda se tu srečujemo z razlogi, ki jih je mogoče tudi razumeti. Zavedati pa se moramo, da ob manjši slovenski prisotnosti ne bodo prikrajšani samo dijaki, za katere je to ne le drugačna šolska, ampak tudi človeška izkušnja, ampak tudi šola kot taka, ki tako ne bo dobila neposredne informacije o nas v tem prostoru. Tu je potrebna predvsem prava informiranost in zavedanje, da slovenski dijaki ne izgubijo svoje slovenskosti, pridobijo si celo nek nov pogled nase in na svojo narodno pripadnost.

Ali se Vam ne zdi, da se s to šolo nudi edinstvena možnost za »prodor« slovenske kulture v široki svet. Znamo po Vašem mnenju takšno priložnost ustrezno izkoristiti?

To je zares edinstvena možnost za prodor slovenskega jezika in kulture v širši svet. Tega smo se zaenkrat na žalost zavedali le dijaki in slovenski učitelj. V vseh teh letih so slovenski dijaki z izrednimi uspehi in slovenski učitelj z uvajanjem učnih programov zmogli razvijati in uveljavljati slovensko prisotnost na zavodu. Da bi se ta prisotnost odpirala in prodirala v širši svet, pa je potrebno, da se te priložnosti zavedo tudi posamezniki in ustanove, ki bi lahko podprli in razvili to možnost.

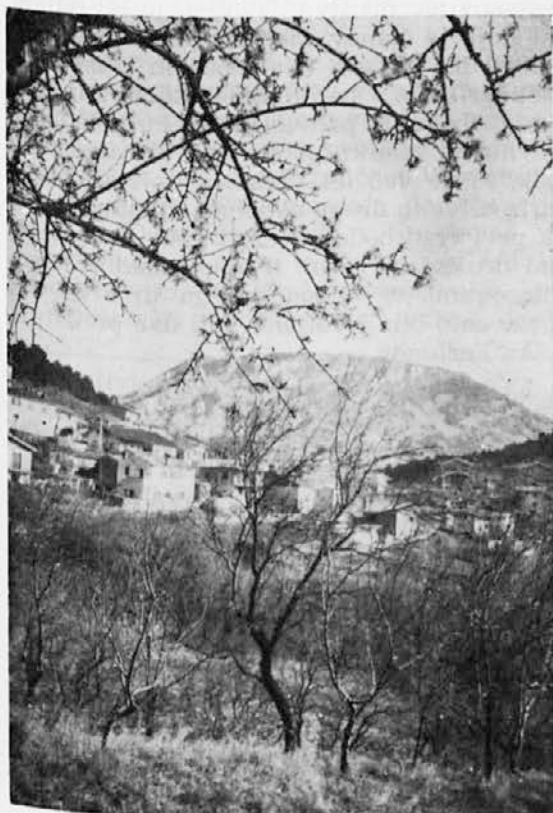
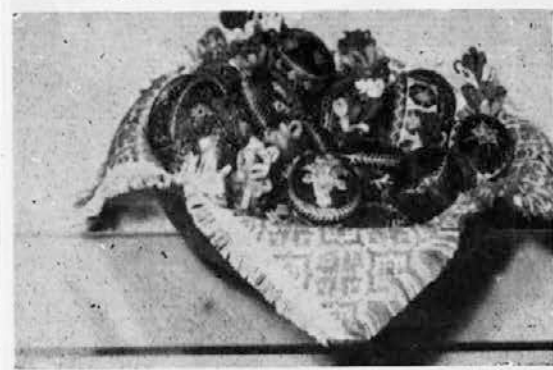
Kakšne predloge bi imeli v tem pogledu?

Če bi upoštevali teoretično možnost slovenščine kot tujega jezika, bi se je lahko učili na naši šoli tudi otroci izseljencev in dijaki, ki prihajajo iz narodnostno mešanih zakonov. Tudi vključevanje slovenščine kot izbirnega predmeta pri obveznih aktivnostih bi lahko prešlo od želje do uresničitve.

Naj opozorim, da je bila slovenščina kot materni jezik leta 1982 izjemoma dovoljena v devinskem zavodu, v teh letih pa je postala redni možni materni jezik. To za nas Slovence, ki živimo razseljeni po svetu, ne bi smela biti zanamrljiva novost.

Uresničuje pa se eden izmed poskusov, da bi se slovenski prostor aktivneje vključil v vodenje in nadzor mednarodne mature. Že nekaj let si namreč prizadevamo, da bi s slovenskim izpraševalcem sodelovali pri pripravi in izvedbi samega maturitetnega izpita.

Vendar pa se zdi, da bi za našo večjo prisotnost v zavodu samem in v širšem svetu morale priti primerne vzpodbude iz ožjega in širšega slovenskega prostora.

Dušan Jakomin o pastoralnem zborovanju v tržaški škofiji

»Zakoreninjenost v preteklosti, zasidranost v sedanosti, pogled v bodočnost«

Gospod Jakomin, Vi ste bili imenovani za tajnika pastoralnega zborovanja slovenske verske skupnosti tržaške škofije. Kaj je pravzaprav to pastoralno zborovanje? Kaj nameravate doseči s tem?

Razlago dobimo že v dveh besedah: pastoralno zborovanje, kar pomeni, da je to zborovanje cerkvena zadeva, ki računa na posluš in odgovornost vseh tržaških vernikov — kot posameznike in celoto.

Zelimo odpraviti napačno mišljenje, da je vse ali v glavnem odvisno od duhovnika ali njegovih nadrejenih. V Cerkvi imamo vsi svojo odgovornost.

Zborovanje pomeni veliko in izjemno posvetovanje vsega krajevnega (božjega) ljudstva o važni in skupni stvari.

Za naše kraje je to absolutna novost, namenjena posebej slovenski verski skupnosti v naši škofiji.

Skof Lorenzo Bellomi je tako utemeljil ta skupni posvet: »Pripadniki verske skupnosti slovenskega jezika, ki živijo v naši škofiji, čutijo že več časa potrebo, da se skupno, temeljito in obširno pogovorijo in posvetujejo o problemih vere in Cerkve, o pastoralnem delu in o socialno-kulturni prisotnosti, o problemih, ki se nanašajo na njihovo specifično in tipično realnost...«

Cilj zborovanja je: ustvariti tesnejšo povezavo med duhovniki in laiki, oživeti odgovornost posameznikov in skupnosti, duhovna prenova vseh članov Cerkve, sestava minimalnega in izvedljivega pastoralnega načrta za bodočnost.

Kako ste si zamislili ta pomemben verski dogodek za Slovence tržaške škofije?

Poseben pripravljalni odbor, ki ga je imenoval škof, je sestavil enajst tem, ki naj bi jih krajevna Cerkev preučevala ter dala svoje mnenje. Vsak duhovnik ali kdor je odgovoren za versko organizacijo, sklicuje vsak mesec svoje ljudi, ki naj obravnavajo določene teme ter sestavijo pisni odgovor na zastavljena vprašanja. Vse to dobi tajništvo, ki s pomočjo sodelavcev pregleda

odgovore in tako pripravi gradivo za sklepni del zborovanja.

Mesečni razgovori so se že začeli in s prav malimi izjemami potekajo po vseh župnijah in organizacijah. Kdor ne more na ta srečanja, dobi vprašalno polo in jo vrne svojemu duhovniku ali tajništvu. Razgovori so prosti, svobodni, sproščeni. Prekinili jih bomo v poletnem času, zopet poprijeli v septembru in zaključili okrog marca prihodnjega leta; krona pa bo papežev pastoralni obisk v našem mestu.

Teme, ki smo jih začeli obravnavati, so naslednje: oznanjevanje božje besede, obhajanje Kristusove skrivnosti, službe v Cerkvi, družina, mladina, družbena občila, krščanstvo in narodnost, sodelovanje z italijanskimi verniki, politika, kultura, skrb za potrebne, stiki s Slovenijo.

Teme za razpravo naj bi izzvale ljudstvo, da bi premišljevalo o sedanem stanju in iskalo rešitev za prihodnost. Kakšno mesto imamo in bomo imeli Slovenci v tržaški Cerkvi? Kaj pomeni po Vašem mnenju »sodelovanje z italijanskimi verniki«, kako si to zamišljate?

Pastoralno zborovanje je torej stopilo na pot dialoga v notranjosti Cerkve. Verniki se zbirajo vsak mesec, obravnavajo določeno temo, izročajo vprašalne pole s svojimi odgovori. Mislim, da nam tržaški vernik ne bo očital, da v Cerkvi mora samo poslušati, sprejemati navodila »od zgoraj«. Ravno tega nečemo. Vsak vernik se mora zavedati, da ima svoje mesto v Cerkvi, da je poklican k sodelovanju, torej k soodločanju, še globlje povedano, pokazati svoje karizme ali darove, ki mu jih je Bog dal v korist celotne skupnosti. To je zborovanje.

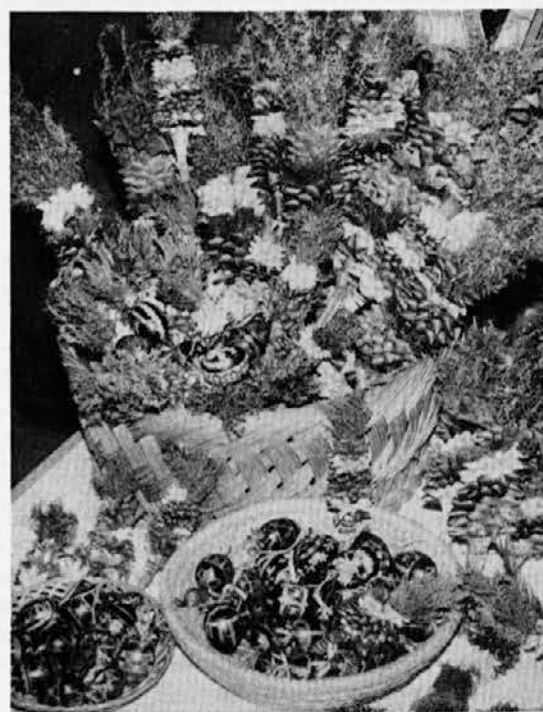
To je klic današnjega časa. Če ne bomo vsi, duhovniki in laiki, ubrali te poti, bomo podoba razpršenih ovc brez cilja in pastirja, kar zdaleč ni podoba Kristusove Cerkve.

Ne smemo zanemarjati še enega poglavja: stika z italijanskimi verniki. To čutimo predvsem v mestu, a je problem celotne krajevnice Cerkve. Škofija je ena, škof je eden. To je jasno, kakor je jasno, da ne vlečemo na nobeno drugo stran. Imamo svoje mesto v škofijskih odborih, po sklepu škofijskega zborovanja »Kristjani iz oči v oči« iz leta 1978 pa, kjer moremo, sodelujemo občasno tudi v liturgičnih obredih. Skupaj skušamo graditi božje kraljestvo v korist naših ljudi in krajev.

Kaj pomeni nova evangelizacija? Kako naj bi se vernost odražala v življenju in delu ljudi?

Bistveni pomen evangelizacije je združiti ali spojiti dva pojma: Boga in zgodovino človeštva; z drugimi besedami uresničevati med nami božje razodetje, božjo besedo ali evangeljsko oznanilo. Cilj je utelesiti v našem času Kristusovo osebo, ki je Beseda in hrana obenem. Tu je prvenstvena in stalna naloga Cerkve ter vseh njenih članov — od papeža do najmanjšega vernika. To delo pa dobiva posebno karakteristiko v času in prostoru z ovrednotenjem krajevnice kulture in posameznega človeka. Torej: človek, krajevna Cerkev, univerzalna Cerkev.

V tem nastopu so važni vsi trije momenti: zakoreninjenost v preteklost, zasidranost v sedanost s pogledom v bodočnost. Ne pozabimo, da je v Cerkvi viden pluralizem, ki ga moramo nujno upoštevati, kar predpostavlja odprtost, svoboden nastop ter spoštovanje posameznika.

Iz tega sledi, da duhovnik smatra svoj poklic kot službo, laik pa je sodelavec z zavestjo svoje odgovornosti.

Iz vsega povedano je umeven tudi namen zborovanja: uresničanje novih idej, ki nam jih je bogato zasejal Drugi vatikanski koncil.

Mi pa smo potrebni te sveže vode ali, če želite, tega žlahtnega vina...

—o—

OBČNI ZBOR SKD »GRAD« OD BANOV

Sredi lanskega avgusta so pri Banih na Tržaškem ustanovili kulturno društvo »Grad«, v sredo, 20. t.m., pa je bil njegov prvi občni zbor, ki je tudi formalno potrdil ustanovitev društva. Izvoljen je bil odbor, ki šteje 14 članov, medtem ko ima društvo samo 80 članov. Na občnem zboru so poudarili, da s svojim delovanjem namenjajo obogatiti prosvetno in kulturno dejavnost v vasi in sodelovati z zadrugo »Bani«, ki že več let skrbi za najrazličnejše prireditve in druge podobne pobude v vasi. V prvi vrsti bodo navezali stike s sosednjimi društvi in vasi ter slovenskimi organizacijami. V odbor novega društva sta prav zato bila izvoljena tudi dva predstavnika Ferlugov.

Za letos SKD »Grad« pripravlja zanimiv spored. V sodelovanju z zadrugo Bani bo priredilo v septembru tradicionalni vaški praznik pod kostanji in to bo tudi priložnost za predstavitev narodnih noš, ki si jih domačinke same šivajo že več kot leto dni. Ob tej priliki bodo tudi odprli razstavo fotografij o prireditvah v vasi. Za jesen se pri Banih napoveduje nov pomemben dogodek. Po večletnem delu bodo namreč odprli dom, ki ga vaščani sami urejajo v stari značilni kraški hiši. S tem bo vaško kulturno in družabno življenje gotovo dobilo važno zbirališče, ki bo omogočilo, da se bo delovanje novega SKD »Grad« še poživilo.

Tudi volja večine je lahko nedemokratska

»Slovenska skupnost je bila zelo spret-
na. Vprašujem pa se, in to vprašanje obrač-
am tudi na štiri predstavnike stranke li-
pove vejice, ali se njihova današnja delna
zmaga v bodočnosti ne bo sprevrgla v po-
raz. Prej ali slej bo kdo tudi v devinsko-
nabrežinski občini iskal politične rešitve,
ki bodo pripeljale do uprav brez Slovenske
skupnosti. V demokraciji je manjšina pol-
no zaščitena, toda ne sme se zgoditi, da bi
manjšina diktirala večini. In v devinsko-
nabrežinski občini je večina že zdavnaj po-
vsem italijanska. V naslednjih letih bo
nujno prišlo do preuravnateženja v tem
smislu: dovolj bo podpreti naravni proces
osveščanja ljudi«.

Tako je povedal bivši devinsko-nabrežinski župan in sedanji načelnik skupine KD v devinsko-nabrežinskem svetu Dario Locchi v intervjuju tržaškemu dnevniku »Il Piccolo« nekaj dni po rešitvi upravno-politične krize v tej občini z izvolitvijo novega odbora. Navedena Locchijeva izjava se nam zdi pomenljiva, saj je iz nje mogoče marsikaj razumeti o globljih vzrokih devinsko-nabrežinske krize, a tudi o globljih vzrokih še vedno neurejenih odnosov med slovensko manjšino in italijansko večino nasploh.

V besedah demokršćanskega predstav-
nika je namreč mogoče zaslediti odnos do
manjšinske problematike, ki je dokaj zna-
čilen za italijanske politike in ki je po naši
oceni hudo pomanjkljiv oziroma kar ne-
sprejemljiv. Locchi resda načelno priznava
potrebo po neki zaščiti manjšine in prav-
zaprav govori o tej zaščiti kot o že ure-
ničenem dejstvu, toda po drugi strani to
potem dejansko zanika, ko v bistvu pravi:
Slovenci, zavedajte se, da kjer ste v večini,
nekaj pomenite in imate; v devinsko-na-
brežinski občini pa ste že zdavnaj v manj-
šini, zaradi česar lahko ohranjate svoje po-
ložaje le s »spretnostjo« oziroma za to, ker
se italijanska večina še ne zaveda v polno-
sti svoje moči.

Takšno mišljenje je v resnici v popolnem nasprotju z zahtevo po zaščiti manjšine, saj je povsem ujeta v logiko močnejšega, pa čeprav se na prvi pogled lahko predstavlja kot demokratično. Ves nesporedum izhaja iz reduciranja demokracije na red, v katerem vlada volja večine. A demokracija ni samo to: še prej je red, ki omogoča vsem, da izražajo svojo voljo, kar predpostavlja svobodo, ki je svoboda vseh.

(in ne samo nekaterih, pa čeprav večine), svobodo, ki je tudi enakopravnost. Če je torej Locchi gotovo prav povedal, ko je rekel, da v narodnostno mešanih skupnostih ni sprejemljivo, da bi manjšina diktirala večini, moramo to njegovo trditev dopolniti, poudarjajoč, da ni sprejemljivo niti to, da bi večina diktirala manjšini, sicer bi pristajali na možnost, da bi bila manjšina tudi povsem brezpravna, in to v nasprotju z načelom enakopravnosti oziroma zaščite manjšine. Diktatura večine je z drugimi besedami prav tako nedemokratska, kot je nedemokratska diktatura manjšine.

Nakazana načelna stališča in razhajanja so dokaj nazorno prišla do izraza v devinsko-nabrežinski krizi. V tej občini je resda italijansko prebivalstvo postalo večinsko in nujno je, da se to tudi politično odraža. In dejansko smo pred nedavnim bili priče izvolitvi prvega italijanskega župana. A ta prvi italijanski župan je takoj šel za korak predaleč. Čutil je potrebo, da napade dvojezične osebne izkaznice, ki pravno slonijo na Londonskem memorandumu iz leta 1954 in jih jamčijo Osimski sporazumi iz leta 1975. Ta gesta je bila globoko simbolična, saj je v bistvu pomenila, da naj bi odslej usoda slovenske manjšine v tej občini bila na milost in nemilost prepuščena italijanski večini, kakor da ne bi

obstajale stvari, ki zadevajo enakopravnost in ki gredo onkraj (trenutne) volje (kontingentne) večine.

In prav tu je seveda treba iskati ves smisel upora slovenskih ljudi s Slovensko skupnostjo na čelu proti Locchijevemu napadu na dvojezične osebne izkaznice: šlo je v bistvu za zahtevo po konkretnem priznanju, da ima slovensko prebivalstvo v devinsko-nabrežinski občini in zunaj nje neke neodtujljive pravice. Škoda, da nekateri vidijo v uveljavitvi te zahteve zgolj »spretnost«.

M. B.

PRESIEDNIK PETERLE V GORICI

Prejšnji teden je bil v Gorici gost mestne Krščanske demokracije predsednik slovenske vlade in Slovenskih krščanskih demokratov Lojze Peterle. Predaval je v dvorani pokrajinskega sveta o temi »Razlogi Slovenije za samostojnost«. Večera se je udeležilo prav lepo število italijanskega in slovenskega občinstva. Uglednega gosta sta najprej pozdravila tajnik DC Mattei in goriški župan Scarano, medtem ko je v imenu novogoriških krščanskih demokratov spregovoril predsednik Stanič. Lojze Peterle je v svojih izjavah podal zgovorno sliko nekdanjega in današnjega položaja Slovencev. Od Karantanije preko celjskih grofov do ustanovitve Jugoslavije — vse to sodi v okvir, v katerem si današnja Slovenija prizadeva za osamosvajanje in pot v Evropo. Peterletovemu predavanju je nato sledila debata, ki je pokazala na izredno zanimiv odmev v goriški javnosti.

Lep spominski večer v Nabrežini

Domače društvo Igo Gruden je vredno počastilo 10. obletnico smrti svojega člana, večkratnega odbornika in predsednika Stanka Devetaka z uprizoritvijo igre v domačem narečju »Skupno stanovanje«. Domači amaterski oder je ob originalni in skrbni režiji Maje Lapornik postavil na order prijetno veseloigro Dragotina Dragiševića, ki je bila prestavljena v nabrežinsko stvarnost. Igra je ob številni prisotnosti krajevnih oblasti (novi župan Caldi, podžupan Breclj, deželni poslanec Brezigar) in publike doživela res izreden uspeh. Večera se je udeležila tudi Devetakova vdova, gospa Vida. V sicer skromni dvorani društva so prireditelji pripravili res domač in prijeten večer. Uvodne besede je izrekel predsednik Pavel Vidoni, ki je predvsem pripomnil, da domačini še vedno čakajo, da jim bodo končno zgradili dostojnejši sedež. Do sedaj je vse ostalo le pri obljubah. Nato je spregovorila prof. Marinka Terčon, ki je bila za časa Devetakovega delovanja tajnica društva. Marsikomu izmed starejših se je utrnula solza, ko je Marinka obujala spomine na izredno požrtovalnost Stanka Devetaka in predvsem na njegov optimizem in na izredno zaupanje v mlade. Marsikatera želja pokojnega Stanka se sedaj uresničuje. Društvo so prevzeli mlajši člani, ki skušajo, včasih seveda ob pikrih pripombah bivših, »starih« odbornikov, zasledovati vsem skupne cilje. Delovanje društva se je danes razširilo na razna področja, od športa (košarke in odbojke), do pevske in igralske dejavnosti. V okviru društva deluje

namreč tudi dramska skupina. Vse to opravljeno delo dokazuje, da imajo nove društvene sile velik čut za odgovornost, trdno narodno zavest in veselje do skupnega dela.

Sama igra »Skupno stanovanje« ni ob-
ravnavala globljih socialnih tem, bila pa
je prijeten prikaz vsesplošnih problemov
v lepem in pristnem domačem narečju.
Amaterski igralci so dobro odpravili svojo
nalogo in so se popolnoma vživeli v svoje
vloge. Marsikdo od prisotnih je pripomnil,
da so igrali, kot da ne bi šlo le za nastop.
Domača publika, ki je napolnila pretesno
in neprimerno dvorano, je z bučnim ploska-
njem tudi med samo predstavo večkrat na-
gradila nastopajoče. To je še en dokaz, da
se v devinsko-nabrežinski občini nekaj do-
gaja: mladina je vzela v svoje roke društvo
in je tako na kulturnem kot na šport-
nem področju dosegla velike uspehe. Se do
nedavnega so nekateri skeptiki z nezaupa-
njem gledali mlade društvene odbornike,
ki so pred nekaj leti prevzeli nase vso od-
govornost ob včasih kar neprikritem »boj-
kotu« starejših; vsekakor pa je društvo pod
novim vodstvom poželo že velike uspehe.
Novi odborniki se zavzemajo za to, da bi se
uresničile želje pokojnega Stanka Deveta-
ka in da bi Nabrežinci končno našli sku-
pen jezik ter tisto zmernost in potrpežljivi-
nost, s katero bi se domača vas lahko res
predstavila tudi drugod z vsemi svojimi
značilnostmi, ki skrivajo v sebi veliko kul-
turno dediščino.

Letošnji stipendisti SDD Trst

f.to M. Magajna

nk

Majda Artač Sturman

OLJKI

*Drevo, rastoče v vinskem bregu,
lepo zeleno v belem snegu,
oj drago oljkovo drevo,
pozdravljam te srčno, srčno!*

Iz rok je spustila v usnje vezano, drobno rdečo knjižico, se zazrla v okno, skozi katero se je v sobo zlivala rdeča večerna svetloba, in zagledala pred seboj podolgovato učilnico z dvema vrstama klopc, v katerih so sedeli vaški otroci.

Deset jih je bilo: osem dečkov in samo dve deklici. Bili so razposajeni, razigrani, prijetno pomladansko vzdušje jih je vabilo v naravo, zato jim je bilo težko razlagati karkoli. Zemljepis, italijansko berilo, obnova ... v tistih dneh jim je bilo vse zelo daleč in tuje.

Mara se je spraševala, kako naj svoje zlate »pupce in fntke« odvrne od opojne pomladi, ki je kar vdiralas skozi na stečaj odprta okna v plesnivo učilnico. Odločila se je, da bo zaenkrat zametala svoj skrbno izdelani dnevni načrt, in je v učbeniku poiskala preprosto pesniško besedilo. S svojim toplim, božajočim altom je intonirala Gregorčičevo pesem. Tedaj se je pozornost petošolčkov preusmerila, da so ji prisluhnili.

Seveda, Mara je znala delati z njimi, s to mladežjo, ki je popoldne raje brenčala po vaških klancih, kot pa da bi se učila. Toda vaški otroci niso odkrivali življenja iz knjig, učili so se ga v živo. Mara jih je imela rada; vsi so bili njeni. Z navezanostjo nanje je blažila svojo bol zaradi nepovrnjene ljubezni, ki jo je iztreznila, da je ostala sama, kot školjka s svojim zakladom človečnosti in altruizma, ki ga je razdajala v svojem, tako ga je imenovala, samaritanskem poklicu.

Svoje »otroke« je vzgajala skorajda z nekakšno materinsko čuječnostjo, v srcu pa ji je tlela ožgana sled ljubezenskega razočaranja, ki ga je utapljala v poeziji. Od vseh slovenskih pesnikov ji je bil Gregorčič, ta rahločutni tolminski sin, najljubši, morda zaradi nekakšne duhovne in značajske sorodnosti, ki ju je povezovala. Zato je pogosto listala po miniaturni njegovih poezij, kot danes.

*Kot travnat otok v puščavi
prijazno tukaj zeleniš...*

Zunaj na ozkem borjaču pa je na klopci pred hišo užival zadnje sončne pramene njen že skoraj osemdesetletni oče, ves izmozgan od njiv. Oljke v bregu so mu izskavale življenjsko moč, v zameno pa je iz njih iztiskal vsako leto nekaj dragocene tekočine, ki jo je hranil za posebne priložnosti. Nekaj dni pred oljčno nedeljo je njegova »ranjca«, kot vse ženske v vasi, porezala šope oljčnih vejic, ki jih je nosila prodajat pred mestne cerkve, da je zaslužila za priboljšek ob veliki noči.

Tisti časi so se izgubljali v Marijinem spominu, v očetovem pa so se bili že zdavnaj izgubili. Mara je samo še gledala, kako oče iz dneva v dan usiha, vene, in z bojaznijo oddaljevala od sebe misel, da bo kaj kmalu usahnil, ovenel med svojimi trtami, češnjami, oljkami v bregu.

*Pred duhom vidim nizko sobo,
a v sobi blede sveče svetlobo;
Med svečami pa spava mož ...
Moža pa množica ljudi
z mladiko oljkovo kropi,
želet mu večnega pokoja.*

Vzdramila se je iz vse turobnejših misli. Sploh je bila preveč črnogleda. Oče se je dvignil in podrsaval proti vežnim vratom, odporen kot oljke v bregu.

Aleksij Pregarc

ČRNI GALEBI - drama
(odlomek)

Ko se je leta 1903 Ricmanjcem ponesrečil vstop v grško-katoliško Cerkev vzhodnega obreda, dr. Požar, glavni akter celotne afere, zdvomi nad svojo vlogo v njej. Tako se v svojih dvomih obrne k Bogu:

POŽAR (se skrušeno sesede na klop pod lipo. Zase): Moj Bog, ozri se name. Če sem se smrtno pregrešil, pošlji strelo v to pogansko lipo in naj me prepolovi! (Pavza.) Vse češče te iščem, moj Bog. Kaj naj storim? Želel sem zbrati ljudstvo okrog bolj človeškega oltarja, da bi se srca vselej obračala k tebi. A veselje je svoboda, v vseh študijah tako piše. Mi zameriš, ker hočem zreti v tvojo človeškost? Naj svoje vernike, ki te vidijo v človeških oblačilih vsak po svoje, kaznujem? Naj jih s palico drezam v rebra? Saj veš, kako se take reči končajo, le oglej si svoje nekrščanske namestnike: skregani so s tvojim zakonom, ni jim do veselja v človeški duši, njih

Zveličar obiskuje cerkve in domove s knuto v rokah. (Pavza.) Pot nama križata Tul in Jaklič In Matilda. Je v tem prst tvoje nejevolje? Glej, moj Gospod, kakšno klasje bi pognalo na tvojih poljih od Urala do Jadrana, če bi ti le hotel; vse bi se zlatilo v tvojem soncu, v ognju tvoje ga misala. (Pavza.) Zakaj ne blagosloviš našega dela na teh ogradah na Tržaškem, na istrskih obalah, pri dalmatinskih ribičih? (Pavza.) Je moja prošnja zaman? (Pavza.) Moje obzorje tvoje slave se ne more skriti na to vas: poišči mi tiste papirje, ki pričajo, da smo tvoji ljubli sinovi! Razsvetli svoje mračnjaške služabnike, sicer bom jaz v njihovih očeh bogokletnik in odpadnik, lažnivec in prešuštnik. Preganjan in zasmehovan. (Pavza.) Molčiš, moj Bog? Ne morem se pogovarjati o tvojih skrivnostnih načrtih le z županom, z ubogim Korošcem ali zlobnim Trojerjem. Srce mi krvavi ob pogledu v njihovo naivno zaverovanost vame. Ali pa se motim in so to sami prekanjenci ... Toda meni zmanjkuje zraku ... Pošlji, moj Bog, strelo v to lipo, naj me prekolje ... takoj, sicer tu zame ni več obstanka. Bojim se ahasverstva — postal bom še bolj nemiren in išoč, človek s težkim križem. (Pavza.) Glej me, služabnika, z edino obleko. S spokorniško. (Utrujeno) Te dni sem sanjal galebe, med njimi je bil en črn. Te nedolžne bele živalce so tistega svojega črnega razparale: bil je podoben črnim truplom, ki jih v tej vasi nisem pokopal in nisem blagoslovil: s tistimi listinami bi odšli v tvoje kraljestvo kot svatje! Usmili se mojih ljudi: na pogreb gredo kot na veselico, z zaupanjem v mojo pošteno pravdo. (Pavza.) Zaman potim krvavi pot torej? Ni odgovora? (Pavza.) Jezus, ne daj, da pridejo časi, ko bom moral v tvojem imenu svojim sovražnikom pomagati!

Velikonočna misel škofa Bellomija v DSI

V Društvu slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 25. t. m., predaval tržaški škof Lorenzo Bellomi. Govoril je o velikonočni skrivnosti, ki pa ni samo stvar obujanja preteklosti. Ugledni gost je aktualiziral pomen in simboliko tega velikega krščanskega praznika Kristusovega vstajenja. Veliko noč lahko obravnavamo iz treh zornih kotov, ki pa so med seboj nerazdružljivo povezani, je poudaril škof: z vidika narave, zgodovine in končno človeka. Ta praznik pomeni ponovno prebujenje iz smrti v življenje, kar se vsako leto dogaja v naravi v pomladnem času.

Msgr. Bellomi se je v svojem razmišljanju najprej dotaknil ekološkega vprašanja. Zavzemanje za varstvo narave sploh ni v nasprotju s krščanskim naukom, saj katoliška vera zahteva, da človek spoštuje stvarstvo. Treba je preprečiti brezobzirno izkoriščanje narave in verniki se morajo resno zavzeti za to vprašanje.

Tudi »zgodovinski« vidik Velike noči je msgr. Bellomi povezal z aktualnim dogajanjem. V stari zavezi beremo o begu judovskega ljudstva iz Egipta, je rekel. Zgodovina pa se danes spet ponavlja. V države

EGS se predvsem v zadnjem času množično priseljujejo prebivalci iz afriških, arabskih in vzhodnoevropskih držav. Tudi oni, prav tako kot nekdanj Judje, upajo, da bodo v »obljubljeni deželi« našli blagostanje in svobodo.

Bodočnost sveta, je nadaljeval najvišji predstavnik tržaške Cerkve, je v večrasi in večnacionalni družbi. Poleg tega je izrekel ostro kritiko na račun zahodnega ekonomskega sistema, ki ne odgovarja potrebam prebivalstva, pač pa vodi v še večje osiromašenje revnih in nudi bogatim večjo možnost zaslužka. Msgr. Bellomi je obenem poudaril, da bi bila v novem svetu potrebna mednarodna organizacija, ki bi imela več oblasti. OZN ima očitno premalo vpliva, kar se je jasno izkazalo v zalivski vojni.

Tržaški škof se je dotaknil tudi vprašanja drugih religij. Z določenega vidika so nekatere lahko celo boljše od katoliške. Muslimani na primer veliko več molijo kot kristjani, budizem psihološko veliko bolj prevzema človeka ... Nobeden od bogov ostalih religij pa ni vstal od mrtvih, je zaključil msgr. Bellomi.

Jurij Paljk

»Če prej ne, se vidimo za Veliko noč!«

Ob praznikih v meni vedno privre na dan melanholija, ki jo sicer zmeraj skušam skrbno prikriti. Po svetu namreč ni lepo hoditi z obrazom, ki kaže tvojo notranjost na tak način, da potem zvečer še sam ne veš, kakšna je pravzaprav tvoja notranjost. Pa tudi vsi ljudje smo najraje v družbi bližnjih, ki so veseli, takih ljudi, ki nam veselje dajejo, nekaj velikega je v tem, da si tujega veselja tudi sam deležen. Takega veselja, ki ne zahteva vračanja, in ne sprašuje po prihodnjih dneh in kraju, kjer bo treba dolg poplačati. Nekoč sem prebral neko iskričo misel: človeški obraz, da je namreč vsota tega, kar si človek želi biti in ne more, in tistega, kar v resnici je, a si ne želi biti. Tako sem skorajda vedno globoko v sebi nezadovoljen s samim sabo in tudi z namenom praznika, katerega največkrat ne znam osmisлити, namen so mu itak že dali drugi.

Ko sem pred leti odhajal z doma, kamor se sicer še vedno včasih vračam, a vrnil se nisem nikoli, mi je sedaj že pokojni sosed rekel: »Če prej ne, se vidimo za Veliko noč!«

Velika noč, Vstajenje, največji krščanski praznik, vse to in še več, predvsem pa veliko manj, veliko manj. Na žalost, škoda.

Pisati vedno ista jamranja o tem, kako sem postal v družbi sebi enakih potrošnik in pri tem pozabil na prave vrednote velikonočne skrivnosti, da o življenju niti ne govorim, to mi res ne gre. Tudi zato ne, ker vem, da bom tudi letos kupil nekaj nepotrebnega ob praznikih. Temu se reče: »Da bodo prazniki lepši!«

Kaj bi z melanholijo in s težkimi mislimi!

Pred kratkim sem sedel v Trstu ob majhni mizi s pisano družbo Slovencev ob kosilu. Govorili smo o nas, o Slovencih, ki imamo v Italiji vsak dan Veliko noč, vsak dan Vstajenje, če hočemo še biti Slovenci. Vsak dan. Beseda je namreč tekla tudi o asimilaciji, tihi in vztrajni, tisti, ki pobere Slovence tako, da niti ne veš, kdaj jih je vzela. O križanju za vsako slovensko besedo in o veselem vstajenju, ko se zaveš, da si še, da nisi sam in da je lepo biti v družbi različnih, ki so si edini v enem.

Lepo se je bilo pogovarjati slovensko, meni je zvenelo zelo lepo tudi to, da niso vmes padle italijanske besede, kot na tekočem traku tečejo sicer potrebne paradižnikove konzerve.

Prijeten smeh in razigranost gospoda Antka ob pogledu na prikupno natakario, ko se je obrnil k resnobnemu gospodu, ki je sedel zraven mene: »Ti, a veš, da zna peči imeniten kruh? Ko ga zamesi, naredi z nožem na hlebcu križ. Ti rečem, res lepo.«

»Saj se je tako vedno delalo, to je naša navada. Ni res tako?« se je resnobni gospod obrnil proti meni.

»Ja, pri nas to še vedno delajo, vsaj moja mama, tudi moja žena se je tega naučila, na Furlanskem niso imeli te navade,« sem odvrnil.

In spet prešerni gospod Antek z eno svojih o nekom, ki tako gara, da se bo najbrž zgaral.

Ob smehu ni bilo niti enega melanholičnega obraza, morda samo kakšen znak utrujenosti. Še to, kje se vidimo naslednjič.

Zvečer sem se peljal po Krasu, vlak je enolično pel svojo pesem, gledal sem naravo. Nek pisatelj je zapisal, da priroda ve in se nasmehne.

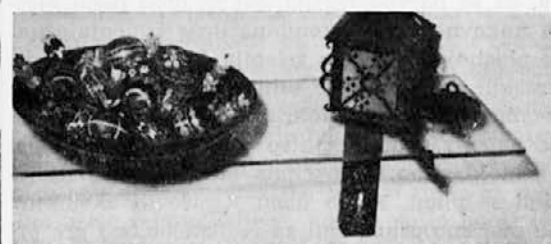
Doma mi je žena rekla, da se vidi, da sem dobre volje, ker sem šel k mizi in začel pisati. Nekaj nepomembnega, za neko slovensko glasilo

tistih, ki ne bi radi še umrli s svojim slovenstvom vred.

Potem sva govorila. Rekla mi je, da ji je všeč, ker jo na univerzi sprašujejo kolegi, od kod izvira njen drugi, s poroko pridobljeni priimek, da ji je všeč, ker sedaj lahko že prebere kako stvar v slovenščini in lahko tudi hodi okrog z mano v družbo, kjer ne govore italijanščine več samo zaradi nje.

Ko sem hotel nekaj reči, tako, da bi njeno znanje slovenščine spravil na trdna tla, se je posmejala in me prehitela: »In kdaj se spet vidite?«

Hotel sem ji reči čisto nekaj drugega, a sem samo izustil: »Če ne prej, za Veliko noč!«

»Naša beseda« - lep dar za Opence, Banovce in Ferlugovce

Mešani pevski zbor »Sveti Jernej«, ki deluje na Opčinah, je tudi za letošnjo Veliko noč poskrbel za že tradicionalni, praznični dar, in sicer za izdajo nove, tokrat 9. številke župnijskega lista »Naša beseda«, ki sta ga uredila Berta Vremec in prof. Ivan Artač. Gre za list, ki pomeni predvsem važen dokument o življenju in delovanju ljudi v openski fari. List je bil bralcem na razpolago na oljčno nedeljo, v branje pa nas vpelje razmišljanje pisatelja Alojza Rebule »V svobodo velikonočnega jutra«, v katerem avtor poudarja, kako je veselo velikonočno oznanilo predvsem usmerjeno v prihodnost, »ki bo zmaga nad smrtjo«.

Župnik Viljem Žerjal podaja statistične podatke openske župnije, kjer je lani bilo 21 krstov, 7 porok, umrlo pa je 52 ljudi. Župnik napoveduje tudi začetek obnovitvenih del župne cerkve in najnujnejšo obnovo cerkve na Ferlugih. »Naša beseda« je tudi priložnost za napoved raznih srečanj, romanj, procesij in drugih verskih obredov in slovesnosti. Podrobno pa je naveden spored verskih slovesnosti velikonočne dobe.

Na naslednjih straneh pa »Naša beseda« postane prava revija. V celoti je objavljen govor pesnika in pisatelja Vinka Beličiča ob letošnjem prazniku slovenske kulture, Pavel Vidav pa pod vtisom vojne proti Iraku obuja pretresljive spomine na vojne dni. Ivan Artač pod naslovom »Ohranimo zgodovinski spomin na naše Opčine« objavlja nekaj utrinkov, ki so jih bili izrekli razni starejši Openci in ki gotovo pomenijo zanimivo pričevanje ter navezanost na kulturne, verske in narodne vrednote. O vrednotah mladih pa razmišlja Majda Artač. Uvodoma ugotavlja, da mladina pogosto meša pojma idol in ideal. Vzroke za to pripisuje televizijskim sporedom, ki jih otroci kar vsevprek gledajo. Zato predlaga, naj bi se naravnali »na valovno dolžino pogovora«

in zaključuje z mislijo, da »mladi ne iščejo vrednot in idealov v nepristnih in obrabljenih frazah in parolah. Poštenost, pravičnost, zvestoba, narodni ponos, vero morejo in morajo doživeti in odkriti le v živem in pristnem pričevanju odraslih«. O vlogi, ki naj bi jo imela šola pri vzgoji otrok pa razmišlja Draga Lupinc.

Kot naravno nadaljevanje te teme lahko preberemo poročilo Jelke Cvelbar o delovanju Sklada »Mitja Čuk«, medtem ko se s člankom Ade Markon o »Dogajanju na Ferlugih v minulem letu« začneja tisti dela lista, ki je posvečen kroniki minulega leta. Igor Košuta je tako napisal poročilo o delovanju Mešanega pevskega zbora »sveti Jernej«, ki ne le redno sodeluje pri nedeljskem bogoslužju, ampak tudi prireja zanimive in kvalitetne koncerte ter kulturne prireditve, med katerimi velja omeniti Božični koncert, s katerim so vsi openski zbori poastili 85. letnico skladatelja Ubalda Vrabca. Majda Danev se je razpisala o bogatem delovanju zborov Vesela pomlad, ki jih vodi neutrudni Franc Poharjač. V okviru Finžgarjevega doma deluje tudi igralska skupina »Tamara Petaros«. Skupina je v minulem letu imela kar bogato dejavnost. O delovanju openskih skavtov je napisal poročilo Matije Susič, medtem ko Janez Beličič piše o vokalno-instrumentalnih skupinah, ki delujejo na Opčinah. Zoran Sosič je prispeval zanimiv članek o delovanju openskega jursarskega odbora. Berta Vremec pa bralce seznanja z najnovejšimi problemi, ki zadevajo ureditev Opčin, tamkajšnjih ulic in cest, pokopališč in drugih vaških zadev. List objavlja še članek openskega župnika o verskem življenju in delovanju v fari, na koncu pa je še seznam najstarejših vaščanov ter voščila zborov, skupin, združenj in organizacij, ki delujejo na Opčinah, pri Banih in na Ferlugih.

M. T.

Andrej Kosič razstavlja v Gorici

Kakor je Novi list že na kratko poročal, je bila 9. marca t.l. v Katoliški knjigarni v Gorici odprta razstava akvarelov Andreja Kosiča, ki bo na ogled še do 9. aprila. V prijetno urejenem zgornjem nadstropju knjigarne je razstavljenih 34 del, ki dokazujejo, da goriški umetnik ostaja zvest svoji osnovni usmeritvi, tako z likovno-tehničnega kot tudi vsebinskega stališča. Osnovna motivika je Kras, njegove jase, goličave in rastlinje, pogloblja se v značilnosti tradicionalne arhitekture, poleg te pokrajine pa posega tudi v Vipavsko dolino, Posočje in nekatere druge predele slovenske zemlje.

Preglednost zadnje goriške razstave nam omogoča, da lažje vrednotimo posamične vsebinske zvrsti, pri čemer ugotavljamo, da je Kosič v upodobitvah čistih krajin nedvomno dosegel tisto raven, ko lahko govorimo o zreli umetniški sintezi. Slikovitost kraške pokrajine mu omogoča, da se barvno razživi, saj se pred nami niza jo mikavne tonske kombinacije z izmenjajočimi se plastmi travnatega zelenila, beline kamnov in kraških zidov, rjavine suhih hrastov in zamolke temine borov. Pogostokrat te podobe ožarja jasno nebo, zasnovane pa so v kompozicijskem pogledu klasično, s postopno globinsko oddaljujočimi se plani. Kljub temu Kosičevih akvarelov ne moremo označevati za realistične, saj gre pri njih za bežne slikarske zaznave zanimivih motivov, za katere niti ni nujno, da v resnici prav takšni obstajajo, bistven je umetnikov notranji odziv na nekoč že viden optični vtis. Slikarjeva dela tako zadobivajo tisto splošnost in hkrati posamično verjetnost.

Drugo skupino razstave v Katoliški knjigarni tvorijo akvareli s pogledi na točno določene vasi in z upodobitvami primorskih arhitektonskih motivov. Zdi se, da je tehnika akvarela primernejša za upodabljanje čistih krajin, a je treba priznati,

da je Kosič tudi v slikanju stavb in njihovih detajlov dosegel napredek, ki bo gotovo pripeljal k še bolj dognanim stvaritvam. Preseneča pa sposobnost vživetja v svet, različen od tipično slovenskega, kar dokazujeta akvarela z dansko pokrajino in motivom iz grške lagune.

Andrej Kosič s številnimi ustvarjenimi deli in pogostimi razstavami dokazuje delavnost in vztrajnost, ki ga je pripeljala med upoštevanja vredne slovenske likovne umetnike v zamejstvu. Odlikuje se po izrazitem osebnem slogu, za katerega je značilen slikovit slikarski jezik klorit je nevsiljiv in topel, iz celote izžareva nežnost kot posledica uporabe akvarelne tehnike in slikarjevega umetnostnega nazora, ki svoje likovno udejstvovanje pojmuje kot notranjo duhovno potrebo. Vse preveč je danes v umetnosti komercializma in širjenja lažnih vrednot, za Kosiča pa lahko zatrdimo, da resnično slika iz potrebe, kulturno obogatiti samega sebe in umetnostno občutljive gledalce.

M. V.

70-letnica Primoža Ramovša

Eden najpomembnejših živečih slovenskih skladateljev, akademik Primož Ramovš, je pred dnevi dopolnil 70 let. Rodil se je v Ljubljani kot edinec ugledne družine, matere profesorice in očeta slavista in akademika Frana Ramovša. Njegov dom je bil dom kulture, kjer se je redno zbirala pisana družba književnikov in zgodovinarjev. Mladi Primož pa je stopil na lastno pot, izbral si je svet glasbe, ki ga je v celoti prevzel. Studiral je klavir in kompozicijo. Studij kompozicije je dokončal na ljubljanski akademiji za glasbo v oddelku Slavka Osterca, nakar se je izpopolnjeval v Sieni in Rimu. Na začetku svojega skladateljskega vzpona se je opiral na neoklasične in neobaročne vzore, nakar se je ogrel za področja novih tonovskih načinov od bitonalnosti do aleatoričnih načel. Do bistvene spremembe v njegovi glasbi je prišlo ob prehodu od petdesetih v šestdeseta leta, ko je svoja nenehna iskanja preusmeril v nov zvok in polno zvočno izrabo možnosti glasbil.

Leta 1945 se je zaposlil v knjižnici Slovenske

akademije znanosti in umetnosti, ki jo je nato od leta 1952 tudi vodil. Vmes pa je bil tudi profesor na srednji glasbeni šoli. Leta 1977 je postal član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, po upokojitvi pa se je še aktivneje posvetil kompoziciji. Njegov opus je zelo bogat, omeniti pa velja klavirske Sarkazme iz leta 1951, Partituro iz leta 1975 in dolgo vrsto skladb iz zadnjega desetletja.

Zelo pomemben je tudi njegov doprinos k sodobni slovenski cerkveni glasbi. Primož Ramovš namreč že več kot 50 let sodeluje v ljubljanski stolnici. Na začetku je kot basist pel v stolnem zboru, nakar je prevzel nalogo organista. Zaradi izjemnih zaslug na področju cerkvene glasbe je Slovenska škofovska konferenca soglasno sklenila, da mu podeli najvišje priznanje Cerkve na Slovenskem, to je odličje sv. Cirila in Metoda.

Primož Ramovš je še vedno zelo aktiven tako v slovenskem kot širšem glasbenem dogajanju. Trenutno komponira po naročilu tržaškega dua Pahor-Slama.

BAR BUFFET MIRA

TRST, Oberdan 1 - Tel. 040/364494
(za openskim tranvajem)

*Dobra, prijazna, hitra postrežba
ob katerikoli uri*

CLIMA SERVICE

Lastnika F. Ghezzi in S. Paulina

INSTALACIJE - OGREVANJE
KLIMATSKE NAPRAVE

DEVIN 78/D - Tel. (040) 208047

Ob smrti Miodraga Bulatovića

V Igalu je sredi tega meseca umrl srbski pisatelj črnogorskega rodu Miodrag Bulatović, ena najbolj protislovnih osebnosti jugoslovanske umetniške srenje.

S prvimi knjigami, napisanimi v petdesetih letih, zbirko novel Hudiči prihajajo, Volk in Zvon, zlasti z romanom Rdeči petelin leti v nebo, v katerih je na poseben način povezoval fantastiko z ljudskim izročilom, je dosegel velik uspeh. Bil je in je še danes najbolj prevajan jugoslovanski pisatelj v tuje jezike, celo nobelovec Ivo Andrić je bil za tuje založnike manj zanimiv kakor Bulatović, ki je z razliko od avtorja Mosta na Drini znal poskrbeti za publiciteto nemalo krat tudi s škandali in nenavadnimi izjavami.

V petdesetih letih je Bulatović veljal za disidenta, kot takega ga je tujina prejela z razprtimi rokami, a storili bi mu krivico, če bi njegov nesporni komercialni uspeh pripisovali samo njegovemu političnemu imidžu. Bulatovićev slog je neponovljiv, znal je iz navidez nepomembnih do-

godkov narediti bleščečo literaturo, ki je bila sicer pompozna, a vseskozi izvirna in nič manj prodorna. Pozneje, v sedemdesetih in osemdesetih letih, je Bulatović vnovič poskusil s političnimi romani, kakršna sta na primer Heroj na oslu in Ljudje s štirimi prsti, vendar niti enega nista dosegla tujine. Žal mu to ni uspelo. Povezava med ljudskim izročilom in fantastiko je veliko bolj posrečena kakor povezava med politiko in fantastiko. Vrhu tega je postal njegov slog preveč iskan, pretirano krut in grotesken. Časi so se pač spremenili in Bulatović ni bil človek, ki bi se mogel prilagoditi. Bil je vseskozi izjemna osebnost, zahteval je, naj se časi prilagodijo njemu.

V zadnjih letih se je posvečal predvsem politiki. Zapletel se je v nesrečno kandidaturu za predsednika Društva jugoslovanskih pisateljev, pri kateri mu je spodletelo. Postal je poslanec v srbskem parlamentu na listi Miloševićeve stranke; to je bila še ena Bulatovićeve napačna poteza — zadnja.

Žarko Petan

Od srednjega veka do Evrope

RUE DES ÉCRIVAINES

Strasbourg, sredi marca

Mesto, ki leži nedaleč od Rena (današnja meja med Francijo in Nemčijo), a'z'z'ška in današnja evropska politična prestolnica kaže navzven vse svoje historične in duhovne prvine. Te nedvomno odra'a'o nekdanji (pravzaprav polpretekli) še germanski izvor. Gotske cerkve, kasneje renesančne in baročne palače, še srednjeveške ulice in hiše (glej čudovito La petite France), predmestna krajevna imena sama — kot so, recimo, Robertsau, Hoenheim, Eckolsheim, Illkirch-Graffenstaden, Lingolsheim in druga — kažejo jasno na nemški izvor. Podobno glavni trg — Place Kléber — in cela vrsta drugih večjih ali majhnih stvari (od zelja in klobas, do evropsko znane alžaškega piva, kot npr. Kanterbräu ali pa Slavia), spominja na vse to. In ne nazadnje prisotnost odločne, a verjetno malo odmevne alžaško-nemške manjšine (Elsach-Lothringen — EL, je recimo, simbol njih manjšinske stranke ...) priča o vsem tem. Pa tudi zgodovina. Veliko in prostrano mesto, polno kanalov, rek in rečic, no katerih leno plujejo stara tipična francoska rečna plovila pa tudi moderni turistični »bateaux«, s katerimi si lahko turist mirno ogleduje z vodne gladine mogočne palače kot kraljeva Palace Rohan ali na gotske stolpe, kipe in oboke od protestantske dvostolpne Saint-Paul do veličastne katoliške katedrale Notre-Dame, ki je pravi bisser tega starinskega mesta, odprtega v moderno Evropo.

Gornji naslov označuje »ulico pisateljev«. Prav v starem delu mesta (ki seveda prevladuje) se od pisano lisasto prekrivanih srednjeveških hiš popotnik znaide v tej mali, a tipični ulici. Kje imam, recimo, pri nas ulico, na splošno posvečeno književnikom? Mislim, da je ni. So posamezni pesniki in pisatelji, ni pa take celovite počastitve te »kategorije« duha in uma, ki je navadno vse njej kot upoštevana.

Pri tem se mi je sama po sebi porodila misel, ki nekako prav tu po starinskih strasburških ulicah in trgih spominja na nekatere znane duhovne like ne samo nemške ali francoske, ampak evropske širine. In res je, da navadno prav mestna toponomastika odraža tudi notranji zgodovinski duhovni obraz mesta ali skupnosti, ki tam živi.

Vse to se lahko zrcali tudi v imenih treh ulic, ki v alžaški prestolnici kažejo na posamezne zgodovinske dobe, od konca srednjega veka do sodobne Evrope, katerih priče so tu nekdanji bivajoči ali delujoči glasniki kulture in politike stare in nove Evrope. Gre za tri osebnosti, ki so tesno povezane s Strasburgom in so tudi v širšem pomenu »pisatelji«, saj so tako ali drugače sporočali svoje duhovne poslanice.

Rue Gutenberg — Prav nekaj deset metrov pred mogočno katedralo (ki jo v meglenem jutru tako zavija v sivino zadnji našpičen del zvonika, da scena spominja kar na naše alpske vrhove, ki ji njih skalne ostrine zakrivajo že oblaki) vodi ulica, poimenovana po zgodovinskem izumi-

telju tiska. In katero je lahko večje sporočilo duha, kot prav črka, ki nato vtisne na papir duhovno bogastvo človeka?

Rue Sturm — Alžaška prestolnica je iz dobe protestantske reformacije eden od sedežev prvih gimnazij, latinskih šol v Evropi. In te je prav tu zasnoval znani pedagog Johann (danes na ulicah Jean) Sturm, ki je s še humanistično kulturo oral brazde v novo evropsko vzgojo. Ni čudno, da ima tudi danes Strasbourg znano protestantsko teološko fakulteto!

Avenue du Président - Robert Schuman — Pa še skok v naš čas. Eden od tvorcev moderne združene Evrope je bil prav gotovo Robert Schuman, znani francoski poveljni politik z alžaškimi koreninami in — prise udeležili odgovorni urednik časopisa Vojimir nauer, Monnet, De Gasperi in drugi. Bil je tudi eden izmed prvih predsednikov (sicer še nevoljenega) evropskega parlamenta v Strasburgu. Njegovo »sporočilo« našemu času je gotovo odraz krščanske in demokratične miselnosti francoskega in evropskega politika, aktualnega tako včeraj kot — danes.

Košata drevoreda »Allée de la Robertsau« in »Avenue de l'Europe« vodita do moderno zasnovanega »Palais de l'Europe«, sedeža parlamenta in Evropskega sveta. Simboli nove Evrope, upajmo tudi res odprte Evrope narodov in dežel! Če tudi naš Kosovel pravi najprej, da »Evropa spi«, pa tudi preroško napoveduje čas, ko bo šla »fluidna sila Nove Evrope — Nove Evrope — z Novim človekom.« a. b.

MOZART V GORICI

V soboto, 13. aprila, bo v Katoliškem domu v Gorici slavnostni koncert ob Mozartovi 200-letnici smrti. Prireja ga ZSKP iz Gorice. Nastopila bosta zbor in orkester Consortium musicum iz Ljubljane, ki ju vodi dirigent dr. Mirko Cuderman. Na sporedu so nekatera manjša dela nabožne glasbe (Te Deum, Tantum ergo idr.) ter Maša v C-duru za solo, zbor in orkester.

ŠTIPENDIJA ZA MLADEGA SLIKARJA

Slikar Zoran Mušič, ki je bil rojen v Gorici in živi ter ustvarja med Parizom in Benetkami, je ustanovil štipendijo za mladega slovenskega slikarja, ki bi rad študiral v tujini. Za štipendijo je namreč namenil finančni del Prešernove nagrade, ki mu je bila podeljena letos ob dnevu slovenske kulture. To najvišje slovensko kulturno priznanje je dobil, potem ko so bili predlogi za dodelitev te nagrade v preteklih letih že večkrat povsem prezrti.

Izbiri štipendiranja je Zoran Mušič zaupal Janezu Berniku, Zoranu Kržišniku, dr. Juretu Mikužu in dr. Ivanu Sedežu.

Vsi slikarji, do 35. leta starosti, ki želijo kandidirati, naj prijavo z dokumentacijo o svojem delu pošljejo do 5. aprila letos na Republiški sekretariat za kulturo — Prešernov sklad.

PRI DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE IZŠLA »VELIKA NOČ«

Pri Državni založbi Slovenije je pred nekaj dnevi izšla knjiga »Velika noč«, ki jo je napisal znani slovenski preučevalec Svetega pisma, prof. dr. France Rozman. Knjiga pomeni lepo obogatitev duhovnega branja in zelo pametno in primerno je bilo, da je izšla v teh predvelikonočnih dneh, tako da bo marsikdo lahko ob njenem branju že letos globlje doživel največji krščanski praznik. Knjiga je utemeljena na pričevanju štirih evangelistov in na najsodobnejših svetopisemskih študijah.

Zanimiv fotografski večer na Goriškem

Pretekli teden je goriška Fotografska skupina 75 priredila v mali dvorani goriškega Kulturnega doma večer diapozitivov. Sodelovali so številni domači avtorji, 144 posnetkov za projekcijo pa je izbrala strokovna komisija, v kateri sta bila med drugimi Rafael Podobnik, mojster v fotografiji in predsednik novogoriške fotografske skupine, ter Giovanni Viola, delegat italijanskega Združenja fotografskih krožkov in predsednik italijanskega goriškega Fotografskega krožka. Oba sta pohvalno spregovorila o pobudi goriških amaterjev, ki med drugim dokazuje, da je ta dejavnost razvita tudi na Goriškem. Navdušencev za fotografijo je kar lepo število, zato bo treba, zlasti po Podobnikovih besedah, čimprej urediti pravni status skupine in seveda tudi njeno delovanje. Škoda je namreč, da se slovenski goriški fotografski amaterji sestajajo le občasno.

Preidimo k bistvu večera, na prikaz diapozitivov. V uvodni besedi sta Podobnik in Viola govorila o dostojni kakovostni stopnji posnetkov, kakor tudi o večjem številu diapozitivov, ki niso bili izbrani. Po vsej verjetnosti komisija ni bila zelo stroga pri izbiri, vendar je imela za to dobre razloge. Prvič: ne zamoriti navdušenja goriških amaterjev, drugič: spodbuditi razvoj ter ureditev skupine. Ta izbira naj bi tudi

bila pravilna, saj si, vsaj po številčnosti, goriški fotografi zaslužijo sedež in redne sestanke.

Glede posnetkov samih lahko rečemo, da je bila v glavnem stopnja povprečna. Le trije ali štirje posnetki so me pozitivno presenetili in so se mi vtisnili v spomin. V glavnem bi lahko trdili, da je tehnična pripravljenost goriških amaterjev dobra, fotografski čut pa še ni dovolj izostren. Precej je bilo namreč takih posnetkov, ki niso blesteli niti glede na kompozicijo niti glede na pripovednost. Nekateri eksperimenti, če jih lahko tako imenujem (tu mislim predvsem na dve diapozitivi, združeni v istem okviru) pa so bili pomanjkljivi tudi iz estetskega vidika. 'Fotografsko oko' ne pomeni namreč le tehnično pravilno fotografirati, pač pa pomeni tudi skušati povedati ali prikazati očesu nekaj dopadljivega, vendar na fotografski način. Le v tem primeru postane fotografija lahko del umetnosti. Predvsem ta plat je bila skromno prikazana na omenjenem večeru, kljub dobri tehnični pripravi sodelujočih. Z rednimi sestanki in kritičnimi primerjavami, za kar je potrebna organizirana fotografska dejavnost, se bo prav gotovo tudi ta plat bistveno izboljšala. Zato, goriški navdušenci za fotografijo, kar na delo ...

(Dar)

ŠPORT

Neustavljiva rast
zamejske košarke

Ali slovenska zamejska košarka polagoma propada ali pa se je v zadnjih letih še bolj razbohotila? Na to vprašanje je mogoče različno odgovoriti; veliko navijačev trdi, da smo z odhodom Bana in tovarišev potegnili zastor nad najbolj razširjenim našim športom. Nedvomno predstavlja ti odhodi nenadomestljivo izgubo, vendar pa nam prav ti fantje potrjujejo visoko kakovost slovenske košarke v Italiji. V kratkem času je naša združena ekipa Jadran izgubila skoraj vse svoje nosilce igre, tako da je bilo povsem razumljivo nazadovanje v lanskem sezoni, prav tako pa je bilo pričakovati letošnje dokaj povprečne rezultate. Perspektivni najstniki v ekipi Jadran trenutno predvsem nabirajo izkušnje, tako da ima rezultat v teh prvenstvenih tekmah le podrejeno vlogo.

Trenutno imamo kar lepo število prvoligašev, pa tudi precej dobre ekipe v promocijskem prvenstvu in nekaj res odličnih mladih košarkarjev. Vzemimo kot primer športno društvo Kontovel. Upamo si trditi, da bodo letos Kontovelci končno prestopili v D-ligo, saj imajo daleč najboljšo ekipo v tržaškem promocijskem prvenstvu že od prvega kola dalje. Večinoma so igralci te ekipe starejši košarkarji, ki so si v minulih sezonah nabrali veliko izkušenj v višjih ligah. Ekipa dopolnjuje odlična generacija zelo mladih športnikov, ki so v deželni in tudi državni konkurenci že dosegli razveseljive rezultate. V to skupino spada tudi, po našem mnenju največji slovenski košarkarski talent, 16-letni Jan Budin, ki nam ga zavida celotna italijanska košarka. Zelo verjetno bo Budinova uveljavitev še presegla Banovo in Vitezovo.

Kljub relativni krizi naše zamejske prve ekipe, odlično kljubujemo z visokim nivojem v skoraj vseh mladinskih prvenstvih. Izredno pomembno vlogo imajo pri tem matična društva, ki lahko edina pripeljejo z organiziranim delom in s sodelovanjem našo mladino do uspehov.

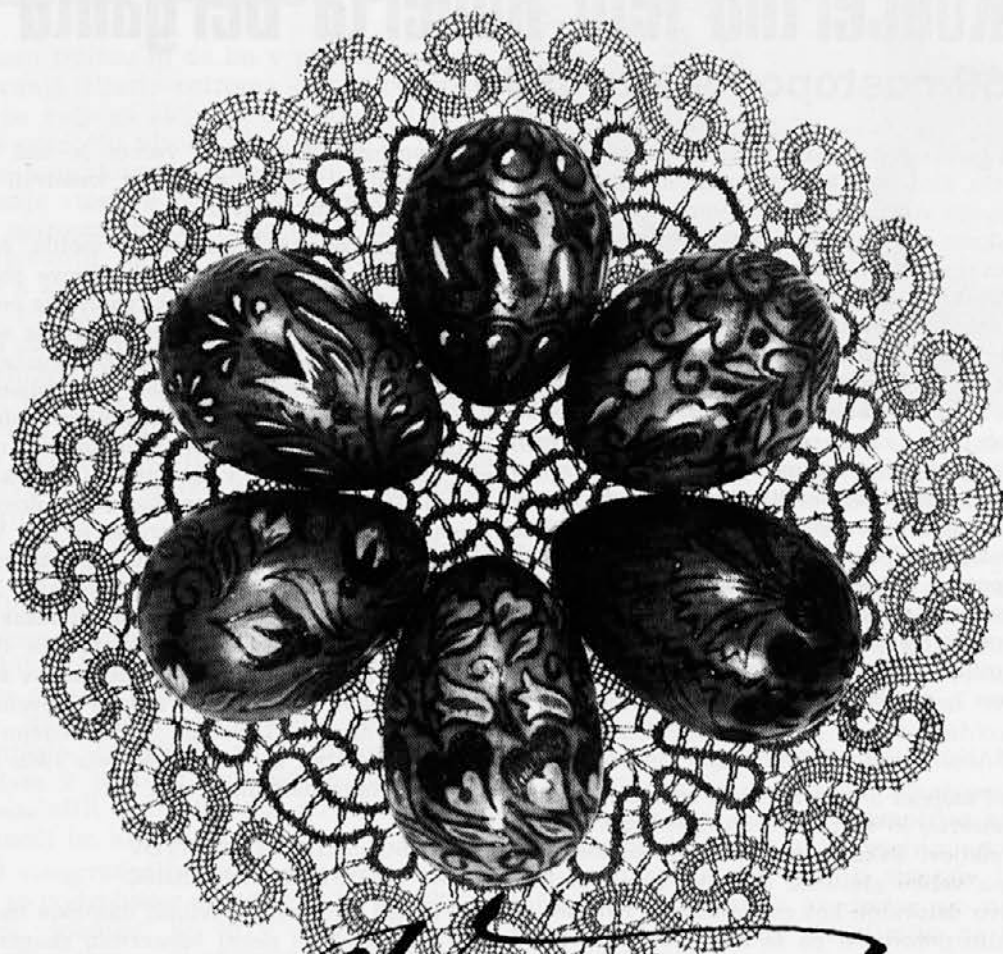
a n

—o—
EPIDEMIJA KOLERE V PERUJU

V Peruju se nezadržno širi epidemija kolere. Po uradnih podatkih je obbolelo skoraj 89.000 ljudi. 535 jih je že umrlo. Zaloge zdravil kopnijo, v glavnem mestu Limi pa poleg vsega že več dni stavkaio bolničarji. Kolera se je od obalnih predelov razširila že na Amazonski pragozd in na gorato področje na Severu. Ministrstvo za zdravstvo je izjavilo, da se je položaj hudo poslabšal, potem ko si je predsednik Fujimori dovolil svojevrstno pobudo za pomiritev javnega mnenja. Proti vsem priporočilom zdravstvenih oblasti se je dal večkrat snemati za državno televizijo, kako skupno z ženo in z ministrom za ribolov uživa ob perujski narodni jedi, ki jo v glavnem sestavljajo surove ribe. Ravno uživanje surovih rib predstavlja najhujšo nevarnost za širjenje bolezni. Perujske oblasti prosijo za pomoč v zdravljenju. Če kdo oboli in ni tako deležen zdravstvene pomoči, lahko umrje v teku petih ur.

ČESTITAMO!

Na ekonomski fakulteti tržaške univerze je pred dnevi diplomiral David Slobec. Za življenjski uspeh mu iskreno čestita Novi list.

*Veselo
veliko noč
vam želijo*

design
grafcenter

KMEČKA BANKA - GORICA
KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH
KMEČKO OBRTNA HRANILNICA V DOBERDOBU
HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH
KMEČKA IN OBRTNA HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. - TRST

Slovenska skupnost o razpletu
krize v Nabrežini

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu, ki se je sestel 21. marca, izraža zadovoljstvo nad razpletom krize v devinsko-nabrežinski občini. Zelo pomembno je dejstvo, da so Slovenska skupnost, Krščanska demokracija in Socialistična stranka dosegle sporazum, ki preprečuje komisarsko upravo in predčasne volitve, saj bi te gotovo zaostrile odnose med prebivalstvom.

Oblikovanje občinskega statuta in prizadevanje za ponovno vzpostavitev razmarnega sožitja sta glavni nalogi novega občinskega odbora. Važni sta tudi postavki o zavzetosti za uravnovešen razvoj obalnega in kraškega predela občine in celotnega Krasa. Temeljnega pomena pa je dejstvo, da nova občinska uprava poudarja ohranitev že uveljavljenih pravic slovenskega prebivalstva. Slovenska skupnost meni, da bo uresničitev statuta, ki je glavna programska točka, omogočila trajnejši mandat upravi.

Rešitev devinsko-nabrežinske krize je lahko zgled za resen dogovor v tržaških upravah, o čemer pa na pogajanjih na pokrajinski ravni ni bilo stvarnega dogovarjanja.

Izvršni odbor Ssk je razpravljal tudi o pripravi na sekcijske in pokrajinske kongrese stranke, ki se morajo zaključiti pred deželnim kongresom, ki bo predvidoma junija letos.

Koncertno leto Huberta Berganta

69 nastopov v letu 1990

Da bi pregledali poustvarjalno žetev v minulem letu, smo pred kratkim obiskali slovenskega orgelskega virtuoza Huberta Berganta na njegovem domu v Šempetru pri Gorici. Pomenek ob hišnem orgelskem instrumentu med obiljem notne literature in spremljajočega knjižnega bogastva nas je spet popeljal širom slovenske dežele in preko njenih meja, od primorskega Portoroža do prekmurske Gornje Radgone, od Varne do Dunaja. Koncertni potopis bi lahko pisali tudi ob pisani zbirki programskih listov, ki nam približajo različne nastope našega mojstra z vso pestrostjo podatkov od številnosti skladb in njihovih avtorjev do mozaika organizacijskih okvirov posameznih koncertov. Sicer pa za uvod najprej pogled v časovno kontinuiteto mojstrovega koncertnega maratona: v januarju je izvedel 4 nastope, v februarju 5, marcu 4, aprilu 5, maju 10, juniju 7, juliju 3, avgustu 11, septembru 5, oktobru 2, novembru 4 in v decembru 9.

FRANCKOVO LETO

Kot mojster sam pravi, zelo rad realizira stilne koncerte, ki so posvečeni obletnicam velikih skladateljev. Tako je tudi v minulem letu spomin na velike glasbene vzornike usmerjal Bergantovo delovanje kot eno osnovnih izhodišč. V ospredju pozornosti pa je bila 100-letnica smrti belgijsko-francoskega skladatelja Césarja Francka in v slovenskem kulturnem prostoru je nanjo najlepše opozoril prav naš organist z izvedbo Franckovih orgelskih del na dveh zaporednih orgelskih večerih v ljubljanskem Cankarjevem domu. Kritiki ljubljanskega Dela je o njih zapisal med drugim naslednje:

»Organist Hubert Bergant je absolvirал orgelski program v razpoložljivih nadaljevanjih na drugem večeru (ne dvomim, da tudi na prvem) zelo skladno, skoraj bi lahko rekli, s tistim tradicionalnim prepričanjem, ki pušča orgelskim registrom ob stiku s poiskanimi zvočnimi barvami do tiste urejene interpretacije, ki nikoli ne zgreši prave narave orgelske igre v vseh njenih umetniških razmerjih.«

César Franck je ob značilni srčni dobroti, skromnosti in ljubezni dobil vzdevek »Pater seraphicus«. Ob poznanju našega mojstra nas ne preseneča, da mu je Franck tako blizu in da ga vedno znova tako zlahtno privlači. Spomnimo naj, da je že davnega leta 1972 s Franckovim recitalom v ljubljanski stolnici počastil 150-letnico skladateljevega rojstva. Sicer pa pogledjmo kaj je Bergant sam povedal orgelskemu kustosu Cankarjevega doma pred decembrskima recitaloma:

»Ko se interpret pripravlja na stilni, enemu skladatelju posvečeni koncert, se skuša izbratemu mojstru čim bolj približati: enako, kot se igralec poistoveti z junakom, ki ga predstavlja, ali, kot se je baročni slikar poistovetil z osebnostjo, ki jo je upodobil, saj v zadnjem primeru lahko govorimo o skitem avtoportretu. Seveda Francka lahko posnemamo samo v njegovi skromnosti in vestnosti. Vsak pedagog lahko vidi v njem in njegovi predanosti svoj ideal. Franckove učne ure niso bile zaključene na konzervatoriju, nadaljevale so se za orglami v cerkvi Ste. Clotilde. Prav tako, kot je trdil Rimski-Korsakov, ko je začel poučevati na petrograjskem konzervatoriju, da je sam najmarljivejši študent, je bil o sebi očitno prepričan C. Franck. To pa naj bi bil ideal vsakega pedagoga.«

Samostojne Franckove večere je naš organist predstavil tudi v zagrebški katedrali in v stolnici sv. Justa v Trstu.

Programske skladnosti ne bo motilo, če nadaljujemo s sodobniki, saj tudi njihove obletnice ne gredo neopazno mimo. Organistove povezave s skladateljem Samom Vremšakom pa so kar večplastne od rodnega Kamnika do skupne profesure na Akademiji za glasbo v Ljubljani ter koncertnega sodelovanja. Skladateljevi šestdesetletnici je Bergant posvetil stilni koncert njegovih orgelskih skladb v kamniški frančiškanski cerkvi. Podobno je bilo na Kogojevih dnevih v Kanalu, kjer sta bila na programu še dva Vremšakova samospeva, ki ju je ob orgelski spremljavi izvedel avtor sam. S sporedom tujih in domačih skladateljev sta Bergant in Vremšak koncertirala v Biljah, še enkrat pa sta bila skupaj v rodnem Kamniku, kjer je bil Bergantov sokoncertant znani moški zbor prvega slovenskega pevskega društva Lira pod Vremšakovim vodstvom (skladatelj ga vodi že od leta 1962, ko je kot pevovodja nasledil očeta).

OD ŠOLSKIH KONCERTOV DO TURISTIČNIH SREDIŠČ

Pregled siceršnjih številnih nastopov nas kar sam napoti na še nekaj koncertnih sklopov. Če se ozremo najprej čez mejo, vidimo, da je bilo leto 1990 tudi v tem oziru dragoceno. Mojster je

obiskal Avstrijo, Bolgarijo in Švico. Na Dunaju je igral v cerkvi Marijinega rojstva, v Gradcu pa v mestni župnijski cerkvi. V Varni je nastopil na mogočnem instrumentu v Festivalnem kongresnem centru, v Walchwilu pa v župnijski cerkvi. Potni list je nekajkrat uporabljal še s sokoncertanti.

Doma je večkrat koncertiral za različne šole od osnovnošolcev do gojencev orglarskega tečaja. V tem sklopu je izvedel tri recitale v novogoriški cerkvi Kristusa Odrešenika, nadalje pa še v Ljubljani (CD), Šmartnem v Brdih, na Mienskem Gradu in Sveti gori.

V poletnih mesecih Huberta Berganta vabijo v turistična središča. Lani je gostoval na Bledu (Otok), v Piranu, Portorožu in Postojni. V Roškaški Slatini je nastopil s sopranistko Liljano Molnar Talajič, na otoku Vis pa s trobentarjem Antonom Grčarjem.

Z recitalom v stolnici je sodeloval v ciklusu božičnih koncertov v ljubljanskih cerkvah, ki jih je organiziralo Društvo za oživiljanje kulturne podobe starega mestnega jedra. Nastopil je tudi v mariborski stolnici in v frančiškanski cerkvi v Mostarju.

Preostale samostojne nastope bi lahko poimenovali »primorske« z gostovanji v bližnjih domačih krajih od goriške stolnice čez mejo do Vrtojbe, Deskel, Sežane, Kromberka, Branika, Šempasa, Kapele, Ajdovščine in Prvačine.

NASTOPI S SOKONCERTANTI

Nekatere izvajalske kombinacije smo že omenili, prikaz pestrega in plodnega sodelovanja pa je seveda še slikovitejši. Večinoma je šlo za že ustaljene oblike sokoncertiranja z nekaterimi obogatitvami.

Največ je bilo nastopov s pevci Zlato in Draško Ognjanovič ter Marcelom Ostashevskim. Zvrstili so se v naslednjih krajih: Brezovica, Žiri, Idrija, Semič, Planina, Radovljica, Jezerško, Brežice, Borovnica, Stična, Gornja Radgona, Sentvid in Sežana. Skupaj so gostovali tudi v Ettendorfu v Avstriji, Bergant in Ostashevski pa še na Kodeljevem v Ljubljani.

Z violinistom Alfredom Marcosigom je organist obiskal Mošo (dvakrat), Novo mesto, Malé in Brixen, s Slovenskim oktetom pa Kanal in Zagreb. Na Brezjah je koncertiral s tenoristom p. Vidom Lisjakom, v novogoriškem Kulturnem domu pa s kvartetom Big Ben. Koncertni pregled leta 1990 pa zaokrožujejo še koncerti z različnimi pevskega zbori: z ločniškim zborom v Ločniku, z zborom, ki ga vodi Tomaž Tozon v Ljubljani (stolna cerkev), v Stari Loki in Cerkljah na Gorenjskem ter z zborom, ki ga vodi Franc Valentinčič, pa v božičnem času še v Krminu, Gradiški in Gorici.

UMETNIKOVA POPOTNICA

Biljenski župnik Ljubo Marc je po koncertu v Biljah prostodušno navezal, da je, ko k njim pride mojster Bergant, vsakokrat lepše. Tudi sami smo bili znova presenečeni nad okritjem, kakšno bogastvo registrov skrivajo v sebi na prvi pogled preproste vaške orgle. Umetnikovo doživljanje »kraljice glasbil« pa seže seveda še dlje, globlje in pristneje vse do prvinskih vprašanj slehernega življenjskega poslanstva. V tej luči se je vredno znova ozreti na še eno od organistovih sporočil ob že omenjenih recitalih v Cankarjevem domu: »Mladim organistom bo nedvomno zanimiva vsakokratna izjava J. Langlaisa, kadar je začel s študenti obravnavati Franckova orgelska dela. Dejal je: "Nemogoče je študirati Francka, če niste 25 let trpeli zaradi ljubezni."«

P. B.

—O—

ZAVESTNO ŽRTVOVANJE IN UPANJE

■ nadaljevanje iz 1. strani

in nesamostojni osebk, ki se pustijo zavajati, kristjanova drža pa je tista, ki pripelje k notranji pomiritvi. To je pogoj za našo duhovno rast ter sposobnost treznega in uravnovešenega presojanja sebe, ljudi in pojavov okrog nas. Naj nas vstajenjska skrivnost utrdi v tem prepričanju!

Posvet o kmetijstvu na Goriškem

V Gorici se je v soboto, 23. t.m., končala tretja pokrajinska konferenca o kmetijstvu. Priredile so jo goriška pokrajinska uprava, goriška Trgovinska zbornica ter Dežela Furlanija-Juljska krajina. Gre za prvi korak na deželni ravni, ki naj bi omogočil natančno analizo dejanskega stanja kmetijske dejavnosti v pokrajinah ter strokovno pripravo načrtov za razvoj kmetijstva na raznih področjih.

V petek, 22. marca, je o pomenu posveta spregovoril pokrajinski odbornik za kmetijstvo Bressan. Sledili sta uvodni predavanji, ki sta načeli vrsto ključnih vprašanj kmetijstva na Goriškem. Prof. Mario Prestamburgo, ki predava na tržaškem vseučilišču, je govoril o možnih strategijah za razvoj kmetijstva na Goriškem. Prof. Mario Gregori, ki predava na videmski fakulteti za kmetijstvo, pa je nakazal cilje, sredstva ter omejitve, ki bodo pogojevale kmetijstvo na Goriškem v prihodnjih letih. Iz njunih predavanj je bilo razvidno, da doživlja izredno pozitivno fazo, predvsem vinogradništvo in da je vino, ki pridelajo v goriških vinorodnih okoliših, pridobilo zanimiv trg in zavirljiv položaj na vsedravnih in tudi mednarodnih ravni. Iz statističnih podatkov je razvidno, da se je površina vinogradov v zadnjem desetletju povečala za 10 odstotkov na področju Goriških Brd in za približno 6 odstotkov v nižinskih predelih pokrajine.

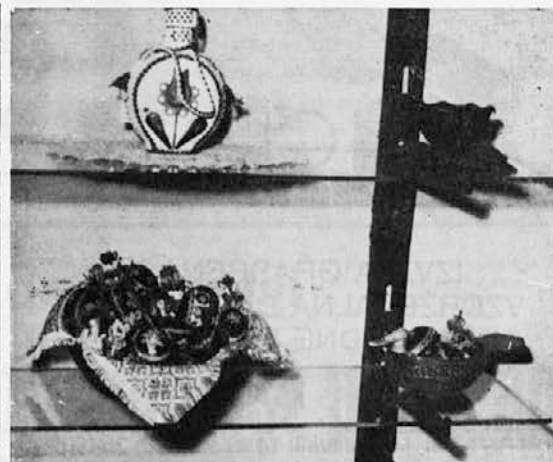
Oba predavatelja sta ugotavljala, da je proizvodnja žitaric in oljnic, zlasti soje, vezana na cene, ki jih določajo na medna-

rodnem tržišču in da bo v prihodnosti pridelovanje žitaric oziroma oljnic pogojeno od vse večjega širjenja obdelovanja površin s pomočjo visoko strokovnih in tehnološko najsodobnejše opremljenih delavcev, ki svoje storitve ponujajo lastnikom zemljišč oziroma dovolj donosno le ob takem obdelovanju tal, ki ga opravljajo ljudje, ki se s kmetijstvom ukvarjajo ob prostem času. Predavatelja sta nadalje ugotavljala, da bi precejšnje možnosti razvoja imelo tudi vrtnarstvo in sadjarstvo, a le v primeru, da bi ljudje, ki bi se radi ukvarjali s tem, bistveno povečali površine in izboljšali sistem dela. Ugotavljala sta, da vlada med prebivalstvom veliko zanimanje za domače pridelke.

V goriški pokrajini doživlja najhujše težave živinoreja. V zadnjih 30 letih se je število kmetij, ki se ukvarjajo z živinorejo bistveno zmanjšalo. Leta 1961 je v pokrajini bilo 3.907 kmetij, ki so redile govedo, danes pa se z živino ukvarja le še 300 posesti. Na splošno se obdelana površina ni zmanjšala, izboljšala se je mehanizacija, posebno v izrazito vinorodnih okoljih pa so zabeležili tudi bistveno povečanje mladosti na kmetijah.

O vinogradništvu, vrtnarstvu in sadjarstvu so podrobneje spregovorili v petek popoldne, medtem ko so v soboto posvetili razpravo stanju živinoreje in možnostim razvoja pridelovanja žitaric.

Tretja konferenca o kmetijstvu na Goriškem je pokazala, da je stanje za nekatere kulture zelo ugodno, da imajo druge

precejšnje možnosti razvoja in da se tudi kmetijstvo v naših krajih vse bolj usmerja v visoko strokovnost in tehnološki napredek, ki edina zagotavlja tudi zadovoljiv dohodek vsem, ki bi radi obdelovali polja. Kmetijstvo, to je bilo izrečeno na kongresu, je tudi tesno povezano z zaščito okolja in torej ustvarjanja boljših, bolj zdravih življenjskih pogojev. Nekateri predeli goriške pokrajine so tudi primerni za razvoj kmečkega turizma, kar bi lahko prineslo znaten dohodek kmetovalcem, ki bi se odločili za to dejavnost. Predvsem pa spoštovanje okolja pomeni smotno in primerno obdelavo tal in primerno uporabo kemičnih gnojil ter raznih strupov in fitofarmakov, ki lahko predstavljajo nevarnost za zdravo okolje. Kmetijstvo na Goriškem se torej odgovorno sooča s stvarnostjo, da bi kar se da učinkovito in uspešno kljubovalo negativnim trendom in s kvalitetnimi pridelki prodrlo na domači, a tudi vsedravnih in mednarodni trg.

France Bevk HUDA URA

XVII.

Dotipal se je v kuhinjo in prisluhnil. Zdelo se mu je, da z rahlim šumotom dogoreva ogenj na ognjišču. In da je nekdo v bližini, ki ga gleda in se ne zgane. Segal je z roko v temo in brskal v kotu ob vratih.

»Česa iščeš, Mohor?«

Glas je bil drobcen, skoraj otroški, nekam ljubeč. Poznal ga je. Bila je Jerica, majhno, grbasto dekle, ki je služilo pri Mlakarju za dekle.

»Ne vem, kam sem dal palico,« je rekel malce nejevoljno.

Poiskalo mu jo je in mu jo dalo.

»Kam pa pojdeš?«

»Pojdem malo ... na zrak ...«

»Zunaj je strašna tema.«

»Zame je vedno enaka tema,« se je zmedel. »Povej mi rajši, kje so mala vrata.«

Dekle ga je prišlo za roko in ga je vodilo. To mu je bilo neprijetno, čutil se je neobgljenega otroka. Vendar mu je njena drobna roka, ki mu je počivala na zapestju, hkrati tako čudno dobro dela. Zdelo se mu je, da ga miluje. In prav milovanja se je zmeraj otepal.

»Ze najdem sam,« se je rezko otesel.

Dekle je rahlo zaječalo. Užaljeno, molčeče je obstalo v temi in težko, na gosto dihalo. Mohorja je stisnilo za srce. Kaj mu je storilo to dekle? Postal je, tedaj ga je obšla neka druga misel, ki se je prej trdovratno otepal.

»Pokliča Tineta,« je rekel negotovo. »Reci mu, da bi rad govoril z njim.«

Dekle je odšlo, a se je takoj vrnilo.

»Pleše,« je reklo, »z Lizabeto.«

Iz izbe je udarila polka. Noge so pritrkavale, da se je rahlo potresala vsa hiša.

Mohor je zamahnil s palico, ubil neko misel, ki mu je venomer prihajala v zavest. Še je stal na mestu.

»Zakaj pa ti ne plešeš?«

»Kdo bo z menoj plesal?« je vzdihnilo dekle.

Pomislil je. Da, bilo je grbasto. O tem so mu pravili. Po obrazu je ni poznal. V prejšnjih časih je nikoli ni videl, ker je bilo doma iz druge vasi. Razložil jo je ro milem glasu, ki ni izražal le plahosti. Zasmilila se mu je.

»Jaz bi plesal s teboj,« mu je prišlo samo od sebe na jezik, »a ne morem.«

»Saj bi te jaz vodila,« mu je rekla.

Molčal je in posluhnil, kakor da je zašlutil v tem dekletu nekaj, česar ne more razvozlati. Toda to se ni dalo zajeti niti z najtanjšim sluhom. Sočutje do dekleta se mu je pomešalo z začudenjem.

Stopil je naglo čez prag in zatipal s palico po poti, ki je vodila s klanca nekam v gmajno.

16.

Slivar ni več plesal. Ob rahlem streženju se je zavedel sramote, ni maral biti ljudem v posmeh. Poleg tega se je prepla-

šil tako zgodnje radosti. Kaj lahko vrag vse izmaliči, a nato mu bodo privoščili in se hahljali. Sedel je v kot in se razgovarjal z možmi.

Starejši možje in žene so bili po večini že odšli. Za vrati ob kamri je bila obsedela vdova, z rokami v naročju se je željno ozirala po fantih. Ivanc je sedel osamljen blizu nje in zamišljen turobno strmel predse. Nihče več mu ni nalival vina, pijanost se mu je bila nekoliko izkadila. Vendar mu ni bilo do govorjenja. Če se je kdo vtaknil vanj, ga je komaj razumel, odgovarjal je le na kratko. Pustili so ga v miru.

Zdaj pa zdaj se je ozrl po Slivariu, ki mu ni več privoščil besede ne pogleda, kakor da ga ni v hiši. To vedenje ga je žalilo. Zdaj, ko Zalka pleše samo s Pavletom, ga več ne potrebuje.

Izpljunil je grenko in si obrisal brado. Nazadnje mu je bilo le prav, da Slivar ni prisedel k njemu. Le motil bi ga s svojo vsiljivostjo. Zdaj je bil prost njegovega vpliva, lahko je po svoje čustvoval in mislil.

Moj Bog, po sinovi smrti mu je bilo hudo, trikrat hudo tudi zaradi tega, da bo njegovo ime izginilo iz hiše. Polagoma je na to pozabil, a zdaj mu je zopet poganja'o iz misli ko malinje iz parobkov v novini. Prej se je tolažil, da bo vsaj hiša še ohranila svoje staro ime. In njegova hči bo še vedno gospodinjala na svoji zemlji. Njuni otroci bodo njegovi vnuki. Priimek bi izginil, toda ostal bi rod, hišno ime in zemlja.

(Dalje)

IZVAJA GRADBENA IN
VZDRŽEVALNA DELA, SERVIS
IN SORODNE DEJAVNOSTI

TRST - Ul. Machiavelli 14 - Tel. (040) 364505
Telex 461135 - Fax (040) 362907

Švara S. & Masten S.

avtomehanična delavnica
karoserijska popravila - avtoodpad

Sesljan (avtocesta) - Tel. (040) 299768
Rešujemo vse vaše avtomobilске probleme

terpin
IMPORT — EXPORT D.O.

Gorica, Duca d'Aosta, 42
Tel. 0481/32321 - Telex 460682 I
Fax 0481/31622

Agraria: Gorica, Carducci, 47
Tel. 0481/32321

Elektro: Gorica, Mameli, 3
Tel. 0481/32321

Trst, Brigata Casale, 3
Tel. 040/827757

LOV d. z. o. z.
impex

Sedež:
ul. Duca d'Aosta, 42 - 34170 Gorica
Tel. 0481/532380 - Telex 460682 I
Fax 0481/31622

Filiala:
ul. Valdirivo, 36 - 34132 Trst
Tel. 040/60824

Katoliška knjigarna - Gorica

nudi odjemalcem vse, kar učenci in dijaki potrebujejo za šolo; ima bogato izbiro pisarniških potrebščin; ima na razpolago najnovejše slovenske knjige; je bogato založena z devocionalijami in vsemi nabožnimi predmeti.

Obiščite njeno Galerijo!

Gorica - Travniki, 25 - Tel. 0481/84407

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

Vam nudi
raznovrstne tiskovine

TRST - ULICA ROSSETTI 14 - TEL. 040/772151

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 31. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župniške cerkve v Rojšanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Velikonočno pismo«, radijska igra (Berta Golob); 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Sergej Verč-Boris Kobal: »Ona + jaz = oba«; 14.40-19.00 Velikonočno popoldne: Pesem mladim - Šport in glasba - Dramski spored; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 1. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Velikonočne pesmi. Moški zbor Stmaver; 9.30 Iz preteklosti v sedanost; 10.00 Zora Sakšida: »Velika noč pri zajčkah«; 10.30 Koncert v cerkvi sv. Ignacija v Gorici; 11.30 Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 12.40 Velikonočne pesmi. Mešani zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Sestanek z najmlajšimi«; 16.00 Godalni kvartet Glasbene matice: violinista Zarko Hrvatič in Jagoda Kjuder, violist Marko Bitežnik, violončelist Peter Filipčič; pianistka Paola Chiabucini; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 2. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Ženska v ospredju; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 12.40 Slovenski madrigalisti; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Glasbena kronika s Hrvaškega; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pesniške podobe; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 3. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 12.00 Prodor novih glasbenih tokov v obmejni prostor; 12.40 Slovenski madrigalisti; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 16.00 Basist Marko Fink; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 4. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovensko denarništvo v Trstu; 9.30 Odvezna smer — vzhod; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 12.00 Spoznavajmo Slovenijo; 12.40 Slovenski madrigalisti; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.40 Basist Marko Fink; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 5. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 12.40 Slovenski madrigalisti; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Otroški knjižni svet«; 14.30 Od Milj do Devina; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 6. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Strmeče uho; 10.00 Ženska komorna skupina Cappella Civica iz Trsta; violončelist Peter Filipčič, pianistka Cristina Lavini; 11.30 Ivanka Hergold: »Nož in jabolko«; 12.00 Režija in Kanalska dolina; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.00 Renesansa in Jakob Gallus v njej; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Aleksander Marodič: »Zardeva Orlando«, radijska igra; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151